

Ársskýrsla
2009

LÍFEYRISSJÓÐUR VERZLUNARMANNA

Ársskýrsla 2009

Efnisyfirlit

Ávarp stjórnarformanns	4
Afkoma	5
Lífeyrir	6
Iðgjöld	7
Tryggingafræðileg staða	8
Próun ævilengdar	8
Lækkun réttinda og lífeyrisgreiðslna	9
Nýjar réttindatöflur	9
Verðbréfavíðskipti og lánveitingar	10
Innlend hlutabréf	10
Erlend verðbréf	11
Staða gjaldmiðlavarnarsamninga	11
Niðurfærsla skuldabréfa	12
Stærstu útgefendur skuldabréfa fyrirtækja, banka og sparisjóða	12
Verðbréfaeign	13
Lán til sjóðfélaga	14
Úrræði vegna greiðsluferfiðleika	15
Séreignardeild	16
Úttekt á starfsemi sjóðsins	17
Nýr fjárfestingavefur og aukin upplýsingagjöf	17
Ráðning framkvæmdastjóra	17
Fjárfestingastefna	18
Hluthafastefna	21
Siða- og samskiptareglur	22
Breytingar á lögum um lífeyrissjóði	23
Framtakssjóður Íslands	24
Fjármögnun verklegra framkvæmda	24
Stjórn	25
Starfsmenn	26

Ársreikningur

Áritun óháðs endurskoðanda	29
Skýrsla um starfsemi sjóðsins	30
Yfirlit um breytingar á hreinni eign	32
Efnahagsreikningur	33
Sjóðstreymi	34
Skýringar	35
Deildaskipt yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris	44
Deildaskiptur efnahagsreikningur	45
Deildaskipt yfirlit um sjóðstreymi	46

Annual Report

Independent Auditor's Report	49
Report of the Board of Directors	50
Statement of Changes in Net Assets for Pension Payments	52
Balance Sheet	53
Statement of Cash Flows	54
Financial Indicators	55

Ávarp stjórnarformanns

Eignir til greiðslu lífeyris námu 283 milljörðum í árslok 2009 samanborið við 249 milljarða árið áður. Ávöxtun á árinu var 9,9% sem samsvarar 1,1% raunávöxtun. Á árinu 2009 bárust áframhaldandi fréttir af erfiðri stöðu innlendra banka, sparisjóða og ýmissa fjárfestingarfyrirtækja. Það hefur leitt til aukinnar niðurfærslu á skuldabréfaeign sem hefur haft áhrif á ávöxtun sjóðsins. Á móti var ávöxtun erlendra eigna sjóðsins góð á liðnu ári.

Tryggingafræðileg staða sjóðsins um sl. áramót var neikvæð um 10,8%. Lög um starfsemi lífeyrissjóða mæla fyrir um að eignir þeirra og skuldbindingar til framtíðar þurfi að standast á, þó heimilt sé að víkja frá því tímabundið. Auk þess eru óvissuþættir í efnahags- umhverfinu sem áhrif geta haft á eignasafn sjóðsins til lækkunar. Það var því mat stjórnar, að höfðu samráði við tryggingafræðing sjóðsins, að ekki verði hjá því komist að lækka áunnin réttindi sjóðfélaga um 10%. Jafnframt lækka greiðslur til lífeyrisþega um 10% frá 1. júlí 2010. Áætluð tryggingafræðileg staða sjóðsins eftir lækkunina mun verða neikvæð um 5,5%.

Þetta er lífeyrissjóðnum þungbært skref enda í fyrsta sinn frá stofnun sjóðsins árið 1956 sem greiðslur til lífeyrisþega eru lækkaðar. Sjóðfélagar og lífeyrisþegar sjóðsins hafa notið hækkunar lífeyris umfram almennar verðlagsbreytingar. Þannig var áunninn lífeyrisréttur og lífeyrisgreiðslur lækkaðar á tímabilinu 1997 til ársins 2009 í þremur áföngum um 21,1% umfram verðlagsbreytingar. Eftir lækkunina nú nemur þessi hækkun 9% á undanförunum þrettán árum.

Vægi innlendra skuldabréfa í eignasafninu hefur aukist. Skipting verðbréfaeignar um síðustu áramót var þannig að ríkistryggð skuldabréf voru 25% af eign, veðskuldabréf sjóðfélaga 14%, bankainnstæður 13%, erlend verðbréf 35%, bankar og sveitarfélög 7%, skuldabréf fyrirtækja 4% og innlend hlutabréf 2%.

Á síðasta ársfundi var greint frá því að ráðist hefði verið í stefnumótunarvinnu fyrir sjóðinn. Helstu áhersluatriði stefnumótunar voru hlutverk sjóðsins, framtíðarsýn, grunnild og stefna hans. Á grundvelli stefnumótunar hefur þegar verið lokið við fjölmörg verkefni sem lúta jafnt að innri og ytri starfsemi sjóðsins. Má þar m.a. nefna setningu síða- og samskiptareglna, þætti er lúta að starfsmannastefnu og gerð nýs vefsvæðis með auknum möguleikum á gagnvirkri þjónustu og aukinni upplýsingagjöf.

Liður í aukinni upplýsingagjöf og gagnsæi var opnun fjárfestingavefs á heimasíðu sjóðsins í desember s.l. Þar má m.a. nálgast upplýsingar um fjárfestingar sjóðsins, fjárfestingarstefnu, ávöxtun, eignastýringu og eignasamsetningu. Þá er síða- og samskiptareglum fyrir starfsmenn og stjórnarmenn sjóðsins ætlað að styðja við vönduð vinnubrögð, draga úr hættu á hagsmunarárekstrum og auka öryggi í meðferð fjármuna sjóðsins. Í reglunum er m.a. fjallað um góða starfshætti, meðferð trúnaðarupplýsinga sem og reglur um gjafir, boðsferðir og starfstengdar ferðir.

Í desember 2009 stofnaði sjóðurinn ásamt fimmtán öðrum lífeyrissjóðum Framtakssjóð Íslands s.l.h.f. Framtakssjóðnum er ætlað að taka þátt í og móta fjárhagslega og rekstrarlega endurreisn íslensks atvinnulífs í kjölfar falls fjármálakerfisins. Framtakssjóður mun fjárfesta í íslenskum fyrirtækjum í öllum atvinnugreinum sem eiga sér vænlegan rekstrargrundvöll. Markmiðið er að byggja upp öflug fyrirtæki sem geta verið leiðandi á sínu sviði og um leið skilað traustri ávöxtun til fjárfesta.

Stöðuleikasáttmáli aðila vinnumarkaðarins, ríkisstjórnarinnar og sveitarfélaga var undirritaður um mitt ár 2009. Hann felur í sér að ríkisstjórnin gengur til samstarfs við lífeyrissjóðina um að þeir fjármagni stórar framkvæmdir með sérstakri fjármögnun. Lífeyrissjóðirnir hafa brugðist jákvætt við ósk ríkisstjórnarinnar um viðræður og fljótlega var aðgerðarhópur skipaður sem í eru fulltrúar stærstu lífeyrissjóðanna ásamt Landssamtökum lífeyrissjóða.

Engar ákvarðanir hafa enn verið teknar um aðkomu lífeyrissjóðanna að fjármögnun framkvæmdanna og er ástæðan sú að stjórnvöld hafa enn ekki tekið ákvarðanir um verkefni sem lífeyrissjóðirnir geta tekið afstöðu til. Fulltrúar lífeyrissjóðanna hafa í þessum viðræðum sem öðrum lagt megin áherslu á traustar tryggingar fyrir endurgreiðslu lána.

Fyrir hönd stjórnar sjóðsins flyt ég starfsmönnum hans og sjóðfélögum þakki fyrir ánægjulegt samstarf og samskipti á liðnu starfsári.

Ragnar Önundarson
stjórnarformaður

Afkoma

Ávöxtun á árinu 2009 var 10,0% sem samsvarar 1,2% raunávöxtun. Ávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjármunatekjum, var 9,9% sem samsvarar 1,1% raunávöxtun. Meðalraunávöxtun síðustu fimm ára er 0,3% og síðustu tíu ára 2,2%. Meðalraunávöxtun sjóðsins síðustu tuttugu árin er 4,8%.

Á liðnu ári bárust áframhaldandi fréttir af erfiðri stöðu innlendra banka, sparissjóða og ýmissa fjárfestingarfyrirtækja. Það hefur leitt til aukinnar niðurfærslu á skuldabréfaeign sem hefur haft áhrif á ávöxtun sjóðsins. Á móti hafa erlendir hlutabréfamarkaðir tekið við sér og hækkaði heimsvísitala hlutabréfa um 30% á liðnu ári samhliða því sem krónan veiktist gagnvart erlendum gjaldmiðlum um rúm 7%.

Taflan sýnir þróun ávöxtunar sjóðsins undanfarin fimm ár.

Raunávöxtun

	2009	2008	2007	2006	2005
Hrein raunávöxtun	1,1%	-24,2%	1,1%	12,7%	16,1%
Fimm ára meðalávöxtun	0,3%	2,3%	10,6%	9,8%	7,0%
Tíu ára meðalávöxtun	2,2%	3,2%	6,9%	7,8%	7,3%

Langtíma raunávöxtun

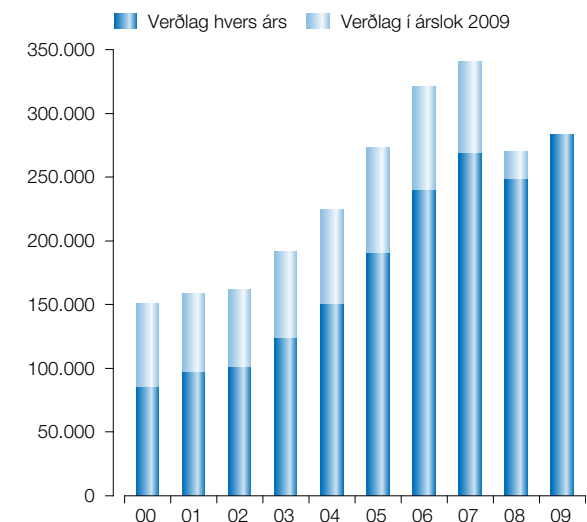
Lífeyrissjóðurinn er langtímafjárfestir. Þannig hefur sjóðurinn tækifæri til að horfa til langs tíma við val á fjárfestingarkostum. Reynslan hefur sýnt að á löngum tíma er þeim umbunað með hærri langtímaávöxtun sem eru tilbúnir að taka á sig verðsveiflur.

Undanfarin tvö ár hafa verið sjóðnum, líkt og öðrum innlendum lífeyrissjóðum, afar erfið vegna bankahrunsins á Íslandi sem hefur haft áhrif á ávöxtun sjóðsins.

Langtíma raunávöxtun sjóðsins fyrir fjármálakreppuna, þ.e. á árunum 1990 til og með 2007 var að meðaltali 6,8% á ári. Fjármálakreppan hefur haft í för með sér að meðalraunávöxtun á árunum 1990 til og með 2009 er að meðaltali 4,8% á ári. Þrátt fyrir fjármálakreppuna er tuttugu ára meðalraunávöxtun sjóðsins yfir 3,5% raunávöxtun sem miðað er við í tryggingafræðilegum uppgjörum lífeyrissjóða.

Hrein eign til greiðslu lífeyris

í milljónum króna

Lífeyrir

Lífeyrisgreiðslur úr sameignardeild námu 5.909 milljónum og hækkuðu um 22,2% milli ára. Fjöldi lífeyrisþega í árslok var 9.348 og fjölgaði þeim um 7,9%. Á liðnu ári hófu 770 sjóðfélagar töku ellilífeyris en árið áður 613 sjóðfélagar. Þar af voru 427 eða 55% lífeyrisþega sem hófu töku við 67 ára aldur. Lífeyrir í hlutfalli af iðgjöldum nam 37,0% á árinu 2009 samanborið við 29,4% árið áður. Ástæða fyrir hækkandi hlutfalli er að lífeyrisgreiðslur aukast mikið milli ára en á sama tíma varð lækkun á iðgjaldgreiðslum til sjóðsins.

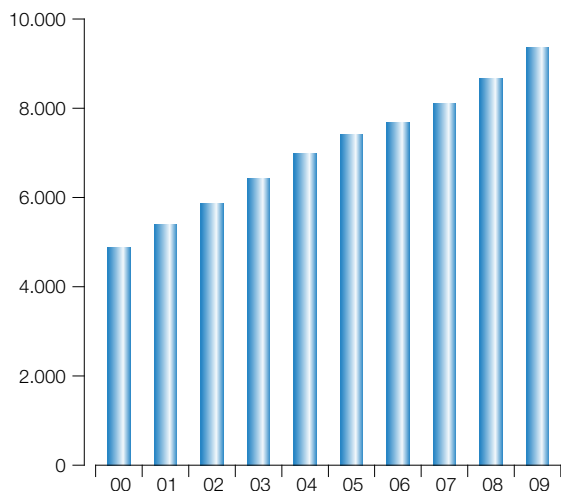
Þrjú skattþrep í tekjuskatti

Þrjú þrep tekjuskattkerfi var tekið upp í ársbyrjun 2010. Það felur m.a. í sér að lífeyrisþegar sem þiggja laun eða lífeyrisgreiðslur frá fleiri en einum launagreiðanda á sama launatímabili, bera ábyrgð á því að upplýsa sjóðinn um rétt innheimtuhlutfall í staðgreiðslu. Ef greiddur er of lágur tekjuskattur þurfa lífeyrisþegar að gera það upp sem á vantar við skattyfirvöld.

Þróun fjölda lífeyrisþega og lífeyrisgreiðslna

Lífeyrisþegum hefur fjölgað mikið á undanförunum árum. Í árslok 2009 voru lífeyrisþegar alls 9.348 samanborið við 4.436 lífeyrisþega í árslok 1999 og hefur fjöldinn því rúmlega tvöfaldast á einum áratug. Á þessu tímabili hefur lífeyrisþegum fjölgað að meðaltali um 7,7% á ári og lífeyrisgreiðslur á verðlagi í árslok 2009 hækkað að meðaltali um 9,1% á ári.

Fjöldi lífeyrisþega

Fjöldi lífeyrisþega

	2009	2008	Breyting %
Ellilífeyrir	5.303	4.844	9,5
Örorkulífeyrir	2.305	2.126	8,4
Makalífeyrir	1.186	1.135	4,5
Barnalífeyrir	554	557	-0,5
Samtals	9.348	8.662	7,9

Lífeyrisgreiðslur

í milljónum kr.

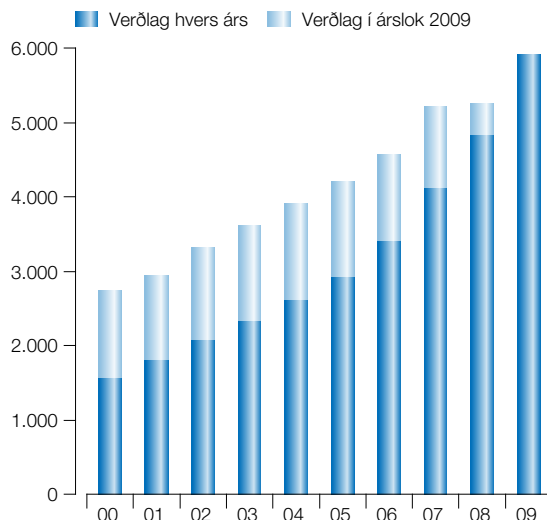
	2009	2008	Breyting %
Ellilífeyrir	3.757	3.019	24,4
Örorkulífeyrir	1.543	1.289	19,7
Makalífeyrir	500	430	16,3
Barnalífeyrir	109	98	11,2
Samtals	5.909	4.836	22,2

Skipting lífeyrisgreiðslna

	2009	2008
Ellilífeyrir	63,6%	62,4%
Örorkulífeyrir	26,1%	26,7%
Makalífeyrir	8,5%	8,9%
Barnalífeyrir	1,8%	2,0%

Lífeyrisgreiðslur

í milljónum króna

Iðgjöld

Iðgjaldagreiðslur til sameignardeildar námu 15.509 m.kr. samanborið við 16.334 m.kr. árið 2008 sem er lækkun um 5,0%. Á árinu greiddi alls 47.661 sjóðfélagi iðgjald til sjóðsins. Þar af voru 32.305 virkir sjóðfélagar en það eru þeir sem að jafnaði greiða iðgjöld með reglubundnum hætti í hverjum mánuði. Samtals greiddu 7.152 fyrirtæki iðgjöld vegna starfsmanna sinna á liðnu ári.

Iðgjöld og fjöldi greiðenda

	2009	2008	Breyting %
Iðgjöld í milljónum	15.509	16.334	-5,0
Virkir sjóðfélagar	32.305	33.120	-2,5
Heildarfjöldi sjóðfélaga	47.661	51.325	-7,1
Fjöldi launagreiðenda	7.152	7.234	-1,1

Aðild að sjóðnum

Launþegar sem eru félagar í VR eiga aðild að sjóðnum. Aðild eiga jafnframt félagar í öðrum samtökum verslunarmanna og þeir sem byggja starfskjör sín á kjarasamningi VR eða starfa á starfssviði sjóðsins. Öllum launþegum og þeim sem stunda atvinnurekstur er skylt samkvæmt lögum að greiða iðgjald til lífeyrissjóðs frá og með 16 ára til 70 ára aldurs.

Í 2. gr. laga nr. 129/1997 kemur fram að um aðild að lífeyrissjóði, greiðslu lífeyrisiðgjalds og skiptingu iðgjaldsins milli launamanns og launagreiðanda fari eftir þeim kjarasamningi sem ákvarðar lágmarkskjör í hlutaðeigandi starfsgrein, eða sérlögum ef við á. Taki kjarasamningur ekki til viðkomandi starfssviðs eða séu ráðningarbundin starfskjör ekki byggð á kjarasamningi, velur viðkomandi sér lífeyrissjóð eftir því sem reglur

einstakra sjóða leyfa. Þá er mælt fyrir um að aðild að lífeyrissjóði skuli tiltaka í skriflegum ráðningarsamningi.

Á grundvelli laga eiga því ýmsir launþegar og sjálfstæðir atvinnurekendur valkvæða aðild að sjóðnum.

Aldursskipting sjóðfélaga

Aldur	Hlutfall %
16 – 19	12,4
20 – 29	27,8
30 – 39	22,6
40 – 49	18,1
50 – 59	12,9
60 – 69	6,2

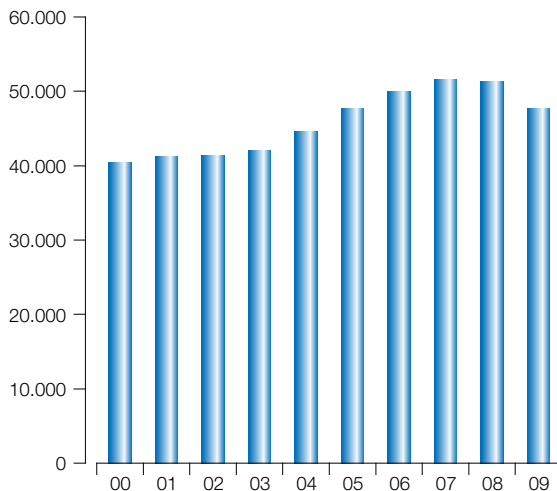
Um 40% greiðandi sjóðfélaga eru yngri en 30 ára og er meðalaldur þeirra tæp 36 ár.

Skipting iðgjalda eftir aldri

Aldur	Hlutfall %
16 – 19	2,6
20 – 29	16,9
30 – 39	29,5
40 – 49	26,7
50 – 59	18,1
60 – 69	6,2

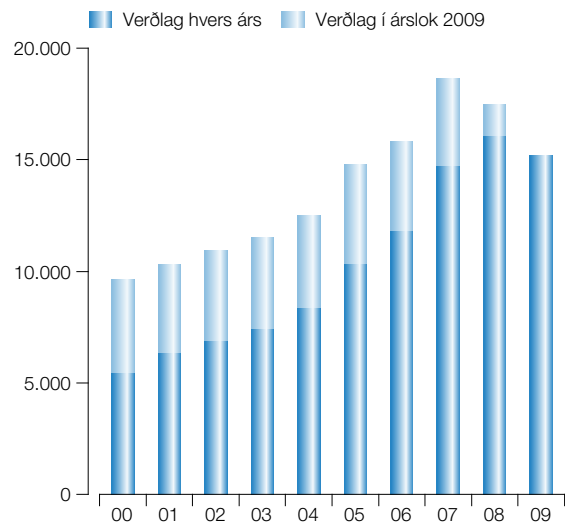
Skipting iðgjalda vegna ársins 2009 eftir aldri sýnir að rúmlega helmingur iðgjaldanna eða 56% er vegna sjóðfélaga á aldrinum 30 til 49 ára.

Fjöldi greiðandi sjóðfélaga

Iðgjöld

í milljónum króna

Tryggingafræðileg staða

Tryggingafræðileg úttekt felst í að reikna annars vegar áfallnar skuldbindingar miðað við áunninn rétt sjóðfélaga og hins vegar heildarskuldbindingar miðað við að virkir sjóðfélagar greiði áfram til sjóðsins þar til þeir hefja töku lífeyris. Við úttektina er miðað við að ávöxtun sjóðsins á næstu áratugum verði 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs.

Tryggingafræðileg úttekt miðað við árslok 2009 sýnir að heildareignir sjóðsins samanborið við heildarskuldbindingar eru neikvæðar um 10,8% samanborið við 7,2% neikvæða stöðu í árslok 2008. Með sama hætti og á árinu 2008, þá er tekið tillit til framlags úr ríkissjóði til jöfnunar á örorkubyrði lífeyrissjóða.

Nokkrar ástæður eru fyrir því að staða sjóðsins versnar milli ára. Raunávöxtun sjóðsins á liðnu ári var 1,1% en í tryggingafræðilegri úttekt er miðað við 3,5% raunávöxtun. Þá hafa lífslíkur sjóðfélaga aukist og er nú miðað við lífslíkur samkvæmt reynslu árána 2004 til 2008 í stað árána 2001 til 2005. Til viðbótar hefur vægi jafnrar réttindaávinnslu aukist í réttindamyndun hjá sjóðnum sem er íþyngjandi í tryggingafræðilegu uppgjöri.

Það var því mat stjórnar, að höfðu samráði við Bjarna Þórðarson tryggingafræðing sjóðsins, að fjárhagsstaða sjóðsins í árslok 2009 hafi versnað það mikið frá fyrra ári að ekki verði hjá því komist að lækka áunnin réttindi sjóðfélaga og lífeyrisgreiðslur um 10%. Auk þess eru óvissuþættir í efnahagsumhverfinu sem áhrif geta haft á eignasafn sjóðsins til lækkunar. Áætluð tryggingafræðileg staða sjóðsins eftir lækkunina mun verða neikvæð um 5,5%.

Tryggingafræðileg staða

í milljónum kr.

Heildarstaða	2009	2008
Eignir	513.207	504.264
Skuldbindingar	575.066	543.496
Samtals	-61.859	-39.232
% af skuldbindingum	-10,8%	-7,2%

Áfallin staða

Eignir	277.441	247.914
Skuldbindingar	321.791	274.783
Samtals	-44.350	-26.869
% af skuldbindingum	-13,8%	-9,8%

Nánari sundurliðun tryggingafræðilegrar úttektar miðað við árslok 2009 má sjá í skýringu 16 á bls. 41 í ársskýrslunni.

Þróun ævilengdar

Meðalævi Íslendinga hefur verið að lengjast umtalsvert á undanförunum áratugum og þar af leiðandi greiða lífeyrissjóðir sjóðfélögum ellilífeyri í lengri tíma. Í meðfylgjandi töflu má sjá að á undanförunum fjórum áratugum hefur ólifðu meðalævi (lífslíkur) karla við fæðingu lengst um 8 ár eða úr 71,6 ári í 79,6 ár. Ólifðu meðalævi kvenna við fæðingu hefur á sama tíma lengst um 5,5 ár eða úr 77,5 árum í 83 ár.

Á árunum 1971 til 1975 gat 65 ára kona vænst þess að lifa að meðaltali í 17,8 ár en árið 2008 í 20,5 ár eða 15% lengur. Karlar hafa verið að draga á konur og geta nú vænst þess að lifa í 18,2 ár eða 21% lengur en 65 ára karlar að meðaltali á árunum 1971 til 1975.

Ólifðu meðalævi

Karlar	Við fæðingu	65 ára	80 ára
1971–1975	71,6	15,0	6,6
1991–1995	76,3	16,4	7,3
2008	79,6	18,2	7,9

Konur	Við fæðingu	65 ára	80 ára
1971–1975	77,5	17,8	7,7
1991–1995	80,8	19,3	8,7
2008	83,0	20,5	9,4

Lækkun réttinda og lífeyrisgreiðslna

Fall viðskiptabankanna og fjármálakreppan sem fylgt hefur í kjölfarið, hefur því miður komið niður á ávöxtun eigna sjóðsins og haft neikvæð áhrif á tryggingafræðilega stöðu lífeyrissjóðsins. Þannig sýnir tryggingafræðileg úttekt miðað við árslok 2009 að heildareignir samborið við heildarskuldbindingar eru neikvæðar um 10,8%. Lög um starfsemi lífeyrissjóða mæla fyrir um að eignir þeirra og skuldbindingar til framtíðar þurfi að standast á, þó heimilt sé að víkja frá því tímabundið.

Í ljósi tryggingafræðilegrar stöðu sjóðsins hefur stjórnin ákveðið, að fengnu samþykki aðildarsamtaka sjóðsins, að lækka áunnin réttindi sjóðfélaga um 10% frá 1. janúar 2010. Jafnframt lækka greiðslur til lífeyrisþega um 10% frá 1. júlí 2010. Þetta er lífeyrissjóðnum erfitt skref að taka, enda í fyrsta sinn frá stofnun sjóðsins árið 1956 sem greiðslur til lífeyrisþega eru lækkaðar.

Sjóðfélagar og lífeyrisþegar sjóðsins hafa notið hækkunar lífeyris umfram almennar verðlagsbreytingar. Þannig var áunninn lífeyrisréttur og lífeyrisgreiðslur lækkaðar á tímabilinu 1997 til ársins 2009 í þremur áföngum um 21,1% umfram verðlagsbreytingar. Eftir lækkunina nú nemur þessi hækkun 9% á undanförunum þrettán árum.

Nýjar réttindatöflur

Réttindatöflur sjóðsins vegna öflunar lífeyrisréttinda eru reiknaðar út miðað við dánarlíkur samkvæmt reynslu árána 1999 til 2003. Frá síðustu áramótum eru útreikningar á tryggingafræðilegri stöðu sjóðsins hins vegar miðaðar við dánarlíkur árána 2004 til 2008. Þá er miðað við örorkulíkur samkvæmt reynslu sjóðsins árin 2002 til 2006 í stað árána 1998 til 2002.

Samþykktir sjóðsins og margra almennra lífeyrissjóða kveða á um að gefi nýjar réttindatöflur niðurstöðu sem breytir framtíðarskuldbindingum um meira en 1%, þá skulu nýjar réttindatöflur taka gildi frá og með næstu áramótum þaðan í frá. Breyting framtíðarskuldbindinga sjóðsins sem leiðir af nýju töflunum er meiri en nemur einu prósentustigi og því er nauðsynlegt að nýjar réttindatöflur fyrir sjóðinn taki gildi frá 1. janúar 2011.

Lífeyrissjóðir eru með mismunandi réttindatöflur og ræður þar mestu kynjaskipting og örorkutíðni meðal sjóðfélaga. Núgildandi réttindatöflur sjóðsins kveða á um að árleg lífeyrisréttindi frá 67 ára aldri séu að meðaltali 1.341 króna fyrir hvert 10.000 króna iðgjald sem sjóðfélagi greiðir á hverju aldursári. Miðast þessi fjárhæð við meðalávinnslu vegna árána 25 til 64 ára. Nýjar réttindatöflur gera ráð fyrir að réttindaöflun á ári í framtíðinni verði að meðaltali 1.293 krónur fyrir hvert 10.000 króna iðgjald.

Stjórn sjóðsins hefur því, að höfðu samráði við tryggingafræðing sjóðsins, lagt til við aðildarsamtök sjóðsins að nýjar réttindatöflur taki gildi frá næstu áramótum.

Verðbréfavíðskipti og lánveitingar

Á liðnu ári ráðstafaði sjóðurinn 35.250 milljónum til lánveitinga og verðbréfakaupa og seldi verðbréf fyrir 10.558 milljónir. Kaup verðbréfa umfram sölu nam því 24.692 milljónum.

Lánveitingar til sjóðfélaga og önnur fasteignaveðtryggð lán námu 3.668 milljónum. Keypt voru skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs fyrir 19.022 milljónir. Þar af voru keypt skuldabréf Íbúðalánasjóðs fyrir 14.561 milljón og önnur

ríkistryggð skuldabréf fyrir 4.461 milljón. Kaup á skuldabréfum sveitarfélaga og fyrirtækja með ábyrgð sveitarfélaga námu 3.772 milljónum. Seld voru skuldabréf að fjárhæð 665 milljónir.

Kaup innlendra hlutabréfa nam 929 milljónum en sala hlutabréfa 186 milljónir. Kaup erlendra verðbréfa námu 7.859 milljónum en sala 9.707 milljónum og nam því sala erlendra verðbréfa 1.848 milljónum umfram kaup.

Verðbréfavíðskipti 2009

í milljónum kr.

	Kaup	Sala	Kaup – Sala
Veðskuldabréf	3.668	0	3.668
Íbúðabréf	14.561	403	14.158
Önnur ríkistryggð skuldabréf	4.461	0	4.461
Sveitarfélög og með ábyrgð sveitarfélaga	3.772	262	3.510
Innlend hlutabréf	929	186	743
Erlend verðbréf	7.859	9.707	-1.848
Samtals	35.250	10.558	24.692

Innlend hlutabréf

Í árslok 2009 nam hlutabréfaeignin 4,8 milljörðum eða 1,6% af verðbréfaeign samanborið við 3,6 milljarða eða 1,4% af verðbréfaeign í árslok 2008.

Innlend hlutabréfaeign í árslok

	2009	2008
Eign í milljónum kr.	4.772	3.628
Hlutfall af verðbréfaeign	1,6%	1,4%
Fjöldi félaga	12	9

Skráð hlutabréf sjóðsins í Kauphöllinni námu 3.577 milljónum en óskráð hlutabréf og hlutdeildarskírteini námu 1.195 milljónum. Nánari sundurliðun á eign sjóðsins í einstökum hlutafélögum má sjá í skýringu 11 á bls. 38 í ársskýrslunni.

Hlutabréfavíðskipti 2004 til 2009

Sjóðurinn hefur ávallt beitt virkri eignastýringu á innlendu hlutabréfaeignina, með það að markmiði að innleisa gengishagnað af verðhækkunum hlutabréfa til þess að tryggja sem besta ávöxtun. Til marks um það sýnir taflan að sjóðurinn hefur selt innlend hlutabréf umfram kaup að fjárhæð fjórir milljarðar á liðnum sex árum.

Hrein sala hlutabréfa

í milljónum kr.

Ár	Sala	Kaup	Hrein sala
2009	186	929	-743
2008	21.166	15.169	5.997
2007	22.821	20.568	2.253
2006	21.012	27.869	-6.857
2005	13.053	12.667	386
2004	10.681	7.756	2.925
Samtals			3.961

Erlend verðbréf

Staðan á erlendum fjármálamörkuðum batnaði verulega á árinu 2009. Heimsvísitala Morgan Stanley hækkaði um 30,0% í dollurum, en hún er helsti mælikvarði á breytingu hlutabréfaverðs í heiminum. Þá hækkaði erlend eign sjóðsins einnig við umreikning yfir í íslenskar krónur, því krónan veiktist um 7,3% gagnvart erlendum gjaldmiðlum.

Erlend verðbréfavíðskipti námu 17,6 milljörðum á liðnu ári. Lífeyrissjóðurinn fjárfesti í erlendum verðbréfum fyrir 7,9 milljarða og seldi erlend verðbréf fyrir 9,7 milljarða. Erlend verðbréfaeign um sl. áramót nam 104,2 milljörðum eða 34,9% af verðbréfaeign og er hún ávöxtuð í vel dreifðum alþjóðlegum hlutabréfasöfnum. Af erlendu verðbréfaeigninni eru 0,5 milljarðar í skuldabréfasjóði.

Gjaldeyrishöft hafa verið í gildi á Íslandi frá því að fjármálakerfið féll um haustið 2008. Það felur í sér hömlur á nýjum erlendum fjárfestingum. Auk þess er ekki mögulegt að beita gjaldeyrismörkum og er erlend verðbréfaeign sjóðsins því óvarin gagnvart gengissveiflum íslensku krónunnar.

Erlend verðbréfaeign í árslok

	2009	2008
Eign í milljónum kr.	104.230	87.307
Hlutfall af verðbréfaeign	34,9%	33,3%

Nánari sundurliðun á erlendu verðbréfaeigninni í árslok má sjá í skýringu 11 á bls. 39 í ársskýrslunni.

Áhættudreifing

Sjóðurinn hefur frá árinu 1994 flutt fé úr íslenska hagkerfinu til fjárfestinga í alþjóðlegum verðbréfasöfnum til að dreifa landaáhættu í eignasafninu og dreifa áhættu á einstaka skuldara eða útgefendur hlutafjár. Ríflega aldarläng reynsla af alþjóðlega dreifðum fjárfestingum hefur sýnt að til lengdar litið skila erlend hlutabréf góðri ávöxtun. Þá er mikilvægt að hafa í huga að þeir fjármunir sem sjóðurinn er að ávaxta á erlendum fjármálamörkuðum þarf ekki að færa aftur til Íslands til lífeyrissgreiðslna fyrr en að allmörgum áratugum liðnum. Þannig hefur sjóðurinn alla möguleika til þess að selja erlendu fjárfestinguna einhvern tíma í framtíðinni þegar best hentar sjóðfélögunum, bæði með tilliti til stöðu á erlendum fjármálamörkuðum og jafnframt með tilliti til stöðu íslensku krónunnar gagnvart erlendum gjaldmiðlum.

Staða gjaldmiðlavarnarsamninga

Fram að falli viðskiptabankanna nýtti sjóðurinn gjaldmiðlavarnarsamninga, í þeim tilgangi að draga úr áhættu vegna misvægis á gjaldmiðlasamsetningu erlendar verðbréfaeignar sjóðsins gagnvart gengisvísitölu íslensku krónunnar og til að draga úr gjaldeyrishættu sjóðsins. Lífeyrisskuldbindingar sjóðsins eru í íslenskum krónum og markmiðið með gjaldmiðlavarnarsamningum er að draga úr þeirri áhættu að erlendar eignir sjóðsins lækki í íslenskum krónum ef krónan styrkist gagnvart öðrum gjaldmiðlum.

Eftir fall viðskiptabankanna í október 2008 hrundi gengi íslensku krónunnar. Algjör markaðsbrestur myndaðist á gjaldeyrismarkaði því viðskiptabankarnir gátu ekki lengur sinnt viðskiptavakt með krónuna. Lífeyrissjóðir og aðrir aðilar sem höfðu gert gjaldmiðlavarnarsamninga við bankana gátu því ekki lokað samningunum eða gert ráðstafandir til að draga úr tapi þeirra.

Í tengslum við fall viðskiptabankanna og markaðsbrest á gjaldeyrismarkaði, telur sjóðurinn að forsendur þessara samninga hafi brostið og byggir þar m.a. á ytri og innri sérfræðiálitum. Sjóðurinn hefur ásamt öðrum lífeyris-

sjóðum lagt fram tilboð til skilanefnda viðskiptabankanna um uppgjör samninganna byggt á forsendum fyrrgreindra sérfræðiálita. Metin nettóskuld sjóðsins í árslok 2009 með áætluðum vöxtum er 17.881 m.kr. og er sú fjárhæð færð í efnahagsreikningi undir liðnum skuldir við lánastofnanir. Sjóðurinn telur að framangreint mat á áhrifum samninganna sé byggt á bestu vitneskju, miðað við stöðu við gerð ársreikningsins en bendir á óvissu um endanlega niðurstöðu um uppgjör samninganna. Verði niðurstaðan frábrugðin mati sjóðsins getur það leitt til breytinga á hreinni eign og haft áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins. Líklegt er að málið verði útkljáð fyrir dómstólum fallist viðkomandi viðskiptabankar ekki á rök sjóðsins í málinu. Mikið starf hefur verið unnið á vettvangi Landssamtaka lífeyrissjóða til að ná ásættanlegri niðurstöðu um uppgjör samninganna fyrir hönd lífeyrissjóðanna.

Við gerð ársreikningsins hefur sjóðurinn gert ráð fyrir að geta skuldajafnað skuldabréfum viðkomandi viðskiptabanka og öðrum kröfum gagnvart þeim aðilum sem kröfur eiga á sjóðinn vegna skuldastöðu framvirkra gjaldmiðlavarnarsamninga.

Niðurfærsla skuldabréfa

Á liðnu ári bárust áframhaldandi fréttir af erfiðri stöðu innlendra banka, sparisjóða og fjárfestingarfyrirtækja. Það hefur leitt til aukinnar niðurfærslu á skuldabréfaeign og haft áhrif á ávöxtun sjóðsins. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftarreikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Við niðurfærsluna hafa sérstakar áhættur verið metnar jafnframt því sem reiknuð er almenn niðurfærsla.

Sjóðurinn færði á árinu 2009 varúðarfærslu vegna skuldabréfa samtals að fjárhæð 16,5 milljarða. Þar af voru 8,5 milljarðar vegna skuldabréfa banka og sparisjóða, 7,4 milljarðar vegna skuldabréfa fyrirtækja og 0,6 milljarðar vegna veðskuldabréfa.

Þar sem erlend skuldabréfaeign sjóðsins er óveruleg og alfarið í hlutdeildarskírteinum í skuldabréfasjóði sem fjárfestir í ríkisskuldabréfum, er ekki þörf á varúðarafskriftum vegna þeirra.

Eftir að sjóðurinn lauk við ársuppgjör vegna ársins 2009 hafa Byr sparisjóður og Sparisjóður Keflavíkur lagt inn starfsleyfi sín. Samanlögð skuldabréfaeign sjóðsins í þessum sparisjóðum að teknu tilliti til varúðarfærslna nam 262 m.kr. í árslok. Áætluð áhrif þess á lífeyrissjóðinn er því óveruleg.

Nánari sundurliðun á skuldabréfaeign í árslok má sjá í skýringu 10 á bls. 37 í ársskýrslunni.

Stærstu útgefendur skuldabréfa fyrirtækja, banka og sparisjóða

Vægi fyrirtækjaskuldabréfa í verðbréfaeign sjóðsins hefur minnkað milli ára. Þannig námu þau 13.327 milljónum í árslok eða 4,5% í hlutfalli af verðbréfaeign samanborið við 14.809 milljónir eða 5,6% af verðbréfaeign í árslok 2008.

Sjóðurinn átti fyrirtækjaskuldabréfa á eftirtalda útgefendum í árslok 2009, í stærðarröð að teknu tilliti til varúðarfærslna: Síminn, Landsvirkjun, Orkuveita Reykjavíkur, Tryggingamiðstöðin, Bakkavör, RARIK (Rafmagnsveita ríkisins), Eignarhaldsfélagið Farice (ríkisábyrgð), Smáralind veðskuldabréf, Landsnet (hlutafélag í eigu ríkisins), Exista, Marel og Haraldur Böðvarsson.

Vægi skuldabréfa banka og sparisjóða í verðbréfaeign sjóðsins hefur einnig minnkað milli ára. Þannig námu þau 10.287 milljónum í árslok eða 3,4% í hlutfalli af verðbréfaeign samanborið við 16.865 milljónir eða 6,5% af verðbréfaeign í árslok 2008.

Sundurliðun skuldabréfa banka og sparisjóða eftir útgefendum í stærðarröð að teknu tilliti til varúðarfærslna í árslok 2009: Glitnir banki, Kaupping banki, Straumur, Landsbanki (skuldabréf með ríkisábyrgð), Norræni fjárfestingarbankinn (NIB), Byr, Sparisjóður Mýrarsýslu, Sparisjóðabankinn og Sparisjóður Keflavíkur.

Við gerð ársreiknings hefur sjóðurinn gert ráð fyrir að geta skuldajafnað skuldabréfum í eigu sjóðsins á Glitni banka og Kaupping banka á móti kröfum þessara aðila vegna skuldastöðu framvirkra gjaldmiðlavarnarsamninga.

Verðbréfaeign

Verðbréfaeignin nam 298,5 milljörðum í árslok 2009 samanborið við 262,4 milljarða í árslok 2008. Verðbréfaeign í árslok skiptist þannig hlutfallslega, að innlend skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs nema 25,2% af eigninni, lán til sjóðfélaga 13,9%, önnur skuldabréf 11,7%, bankainnstæður 12,7%, innlend hlutabréf 1,6% og erlend verðbréf 34,9%.

Verðbréfaeign

í milljónum kr.

	2009	%	2008	%
Bankainnstæður	37.962	12,7	36.050	13,7
Veðskuldabréf sjóðfélaga	41.648	13,9	39.363	15,0
Íbúðabréf	63.862	21,4	46.403	17,7
Húsbréf	5.765	1,9	5.647	2,2
Húsnæðisbréf	895	0,3	1.049	0,4
Íbúðalánasjóður	1.101	0,4	1.113	0,4
Önnur bréf með ríkisábyrgð	3.449	1,2	2.738	1,0
Bankar og sparisjóðir	10.287	3,4	16.865	6,5
Ýmsir lánasjóðir	6.035	2,0	3.767	1,4
Fyrirtæki	13.327	4,5	14.809	5,6
Sveitarfélög	2.910	1,0	1.554	0,6
Önnur veðskuldabréf	2.289	0,8	2.141	0,8
Innlend hlutabréf	4.772	1,6	3.628	1,4
Erlend verðbréf	104.230	34,9	87.307	33,3
Samtals	298.532	100	262.434	100

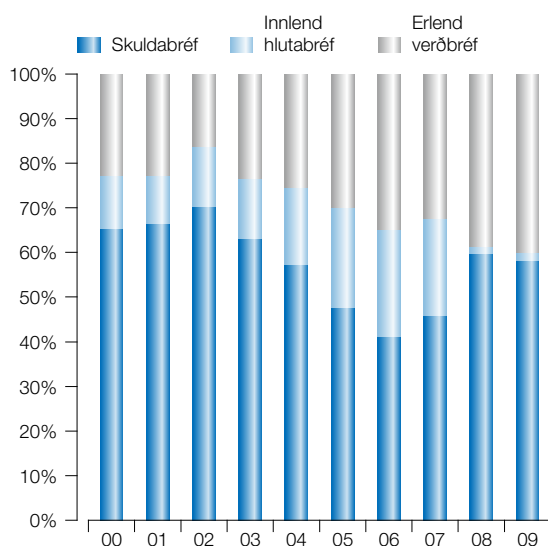
Þróun verðbréfaeignar

Vægi innlendra skuldabréfa í safninu hefur aukist í kjölfar hruns á innlendum hlutabréfamarkaði og aukinnar áherslu sjóðsins á fjárfestingar í skuldabréfum. Taflan sýnir þróun verðbréfaeignar á liðnum árum.

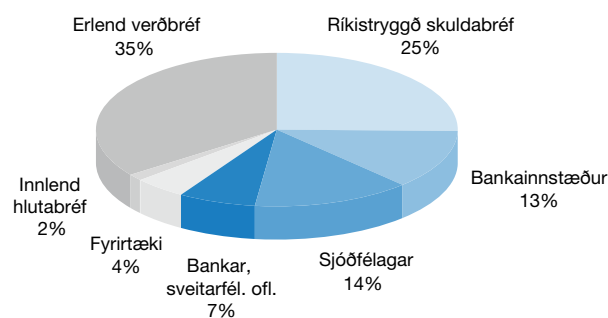
Skipting verðbréfaeignar

	2009	2008	2007	2006	2005
Skuldabréf og innstæður	64%	66%	47%	41%	48%
Innlend hlutabréf	1%	1%	21%	24%	22%
Erlend verðbréf	35%	33%	32%	35%	30%

Skipting verðbréfaeignar

Skipting verðbréfaeignar í árslok 2009

Lán til sjóðfélaga

Eftirspurn sjóðfélaga eftir lánum hjá lífeyrissjóðnum var minni á liðnu ári en undanfarin ár. Sjóðfélögum voru lánaðar alls 2.084 milljónir samanborið við 5.746 milljónir á árinu 2008 sem er 64% lækkun milli ára. Fjöldi afgreiddra sjóðfélagalána var 322 lán samanborið við 1.028 lán árið áður.

Samhliða því sem lánað var til sjóðfélaga voru keypt íbúðabréf útgefin af Íbúðalánasjóði fyrir 14.561 milljón. Samtals voru því beinar og óbeinar lánveitingar vegna húsnæðisakaupa einstaklinga 16.645 milljónir eða 47% af verðbréfakaupum 2009.

Afgreidd sjóðfélagalán

í milljónum kr.

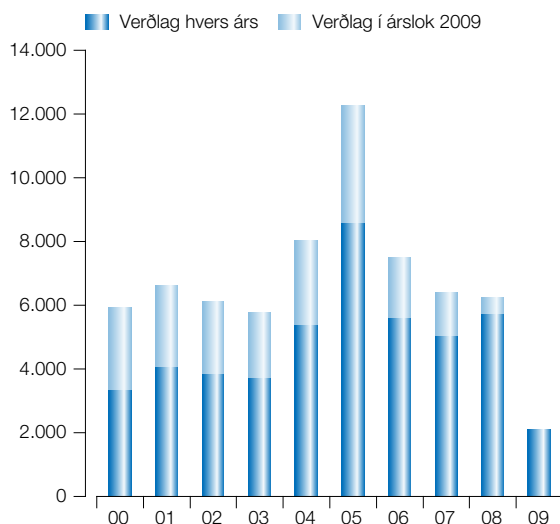
	2009	2008	Breyting
Lánað	2.084	5.746	-64%
Fjöldi lána	322	1.028	-69%
Meðalfjárhæð	6,5	5,6	16%
Hlutfall af fjárfestingum	5,9%	15,1%	

Tegund sjóðfélagalána

	Annuitet lán	Jafnar afborganir	Breytil. vextir
Fjárhæð í m.kr.	385	74	1.625
Fjöldi lána	29	14	279
Meðalfjárhæð í m.kr.	13,3	5,3	5,8

Afgreidd sjóðfélagalán

í milljónum króna

Fjöldi afgreiddra lána eftir aldri

Aldur	2009	2008
16 – 19	0	1
20 – 29	30	131
30 – 39	86	312
40 – 49	84	306
50 – 59	86	191
60 – 69	29	64
70 – 79	7	23
Samtals	322	1.028

Útistandandi lán

Útistandandi lán til sjóðfélaga námu 41.648 milljónum í árslok eða um 13,9% af heildareignum samanborið við 39.363 milljónir eða um 15,0% af eignum í árslok 2008.

Staða sjóðfélagalána í árslok

í milljónum kr.

	2009	2008	Breyting
Útistandandi lán í m.kr.	41.648	39.363	6%
Fjöldi lána	9.571	9.955	-4%
Meðalfjárhæð í m.kr.	4,4	4,0	10%
Hlutfall af heildareignum	13,9%	15,0%	

Vanskil sjóðfélagalána

(meira en 3ja mánaða vanskil)

	2009	2008
Vanskil í milljónum	161	30
Hlutfall af heildarfjárhæð sjóðf.lána	0,38%	0,08%
Fjöldi lána	488	310
Hlutfall af heildarfjöldi sjóðf.lána	5,1%	3,1%

Erfiðleikar í íslensku efnahagslífi hefur haft í för með sér að vanskil hafa aukist milli ára. Þannig nemur fjárhæð þeirra lána sem eru í meira en 90 daga vanskilum alls 0,38% í hlutfalli af heildarfjárhæð útistandandi sjóðfélagalána. Fjöldi lána í vanskilum fer einnig vaxandi og eru 5,1% lána í meira en 90 daga vanskilum.

Úrræði vegna greiðsluferfiðleika

Á árinu 2009 var töluverð vinna hjá sjóðnum við að leysa úr greiðsluvanda vegna sjóðfélagalána. Úrræði sem sjóðfélögum standa til boða eru margvísleg. Mál hvers og eins eru yfirfarin og metin og er leitast við að aðstoða lántakendur með tilliti til aðstæðna. Þannig er lánum skuldbreytt eftir því sem aðstæður bjóða, þau lengd og boðið upp á að greiða eingöngu vexti í tiltekinn tíma. Ennfremur hafa margir lántakendur nýtt sér greiðslujöfnun.

Eftirtalin úrræði standa sjóðfélögum til boða:

Lánstími lengdur í allt að 40 ár

Lántakendum býðst að lengja lánstíma í 40 ár frá útgáfudegi og lækka þannig greiðslubyrðina.

Afborgunarlaust – eingöngu greiddir vextir

Boðið er upp á að greiða eingöngu vexti og verðbætur á vexti yfir tólf mánaða tímabil og lækka þannig greiðslubyrðina tímabundið með því að fresta greiðslu afborgana. Eftir þann tíma verður greiðslubyrðin hærri en annars hefði verið þar sem uppsafnaðar afborganir og verðbætur bætast við höfuðstól lánsins. Í undantekningartilfellum er boðið upp á tímabundna frýstingu afborgana og vaxta.

Láni með jöfnum afborgunum breytt í jafngreiðslulán

Oft er greiðslubyrði lána með jöfnum afborgunum nokkuð þyngri en af jafngreiðslulánum. Ef lán er á fyrsta veðrétti er hægt að lækka greiðslubyrðina með því að óska eftir breytingu á skilmálum láns með jöfnum afborgunum þannig að afborganir miðist við jafnar greiðslur.

Fjölgun gjalddaga

Fyrir þá sem eru með afborganir sjaldnar en á eins mánaða fresti, getur verið ráðlegt að breyta í mánaðarlegar afborganir. Þannig verður greiðslubyrðin jafnari og minni hætta er á að komi til vanskila.

Skuldbreyting

Skuldbreyting á við ef um veruleg vanskil er að ræða og ólíklegt er að önnur úrræði leysi greiðsluvandann. Skuldbreyting felst í því að uppsöfnuðum vanskilum er bætt við eftirstöðvar lánsins. Möguleiki til að skuldbreyta getur takmarkast af veðrymi og samþykki síðari veðhafa.

Úrræði á grundvelli nýlegra laga

Lántakendum stendur til boða nokkur úrræði á grundvelli nýlegra laga og samkomulags aðila á fjármálamarkaði. Þar er helst að nefna greiðslujöfnun fasteignalána, sértæk skuldaaðlögun og greiðsluaðlögun.

Greiðslujöfnun allra fasteignalána

Í október 2009 voru sett lög um aðgerðir í þágu einstaklinga og heimila vegna banka- og gjaldeyrishrunans. Með lögnum tók greiðslujöfnun lána sjálfkrafa gildi á öll fasteignaveðlán frá og með 1. desember 2009 nema lánþegi óski eftir úrsögn úr greiðslujöfnun. Markmið laganna er m.a. að koma á jafnvægi milli greiðslugetu og fjárskuldbindinga einstaklinga.

Samtals eru 9.571 lán útistandandi hjá sjóðnum og þar af eru 3.499 lán með greiðslujöfnun. Um 63% lántakenda sjóðsins hafa því kosið að segja sig frá greiðslujöfnun og greiða afborganir samkvæmt upphaflegum skilmálum lánanna.

Séreignardeild

Sjóðfélögum stendur til boða tvær ávöxtunarleiðir fyrir séreignarsparnað sinn.

Verðbréfaeið

Verðbréfaeið hefur verið í boði frá árinu 1999. Sparnaður er ávaxtaður í dreifðu safni innlendra og erlendra verðbréfa. Áhersla er lögð á góða langtímaávöxtun en sveiflur í ávöxtun geta verið allnokkrar frá einum tíma til annars. Verðbréfaeið er ætluð þeim sem eru að byggja upp lífeyrissparnað til langs tíma. Fjárfestingarstefna verðbréfaeiðar endurspeglar af fjárfestingarstefnu samtryggingardeildar lífeyrissjóðsins. Í verðbréfaeið gefst sjóðfélögum kostur á að nýta stærðarhagkvæmni lífeyrissjóðsins og er rekstrarkostnaður hennar með því lægsta sem þekkist meðal lífeyrissjóða eða einungis 0,07% af eignum.

Hrein ávöxtun verðbréfaeiðar á árinu 2009 var 9,9% sem svarar til 1,1% raunávöxtunar. Meðalraunávöxtun síðustu fimm ára er 0,3% og síðustu tíu ára 2,2%. Séreignardeildin er ávöxtuð samhliða öðrum eignum sjóðsins sem nú nema um 283 milljörðum.

Innlánsleið

Innlánsleið er ávöxtunarleið þar sem sparnaður er ávaxtaður í innlánnum banka og sparissjóða. Lögð er áhersla á verðtryggð innlán. Innlánsleið er ætluð þeim sem hafa hafið úttekt lífeyrissparnaðar eða gera ráð fyrir því að hefja úttekt hans innan fárra ára.

Hrein ávöxtun innlánsleiðar á liðnu ári var 11,9% sem svarar til 3,0% raunávöxtunar.

Flutningur milli ávöxtunarleiða

Sjóðfélagar geta með umsókn til sjóðsins skipt um þá ávöxtunarleið sem greitt er til og/eða flutt uppsafnaðan sparnað milli leiða.

Lífeyrisgreiðslur

Lífeyrisgreiðslur námu 1.011 milljónum en voru 180 milljónir árið 2008. Á liðnu ári kom til framkvæmda tímabundin lagaheimild til einstaklinga til að taka út séreignarsparnað vegna fjármálakreppunnar. Greiðslur úr séreignardeild vegna fjármálakreppunnar námu alls 549 milljónum til 1.191 einstaklings. Þar af námu lífeyrisgreiðslur úr verðbréfaeið 540 milljónum til 1.171 einstaklings og 9 milljónum til 20 einstaklinga úr innlánsleið.

Inneignir og iðgjöld

Inneignir séreignardeildar námu 6.003 milljónum í árslok 2009 en 6.089 milljónum árið áður. Alls áttu 40.931 einstaklingur inneignir samanborið við 40.670 í árslok 2008. Iðgjöld til séreignardeildar námu 505 milljónum á árinu 2009 samanborið við 625 milljónir árið 2008.

Séreignardeildin

í milljónum kr.

	2009	2008	Breyting %
Iðgjöld	505	625	-19
Lífeyrisgreiðslur	1.011	180	462
Inneignir í árslok	6.003	6.089	-1
Fjöldi með inneignir	40.931	40.670	6

Nánari sundurliðun séreignardeildar má sjá í ársskýrslunni á blaðsíðu 44 til 46.

Úttekt á starfsemi sjóðsins

Í ljósi falls íslensku bankanna og gagnrýni á lífeyrissjóðinn og starfsmenn hans, ákvað stjórn sjóðsins að fá óháð sérfræðifyrirtæki til að gera heildarúttekt á sjóðnum. Var Capacent ráðgjöf falið að gera ítarlega úttekt á starfsemi og árangri sjóðsins ásamt samanburði við aðra íslenska lífeyrissjóði. Markmið úttektarinnar var m.a. að meta með hvaða hætti stjórn sjóðsins hafi sinnt lögboðnu eftirlitshlutverki sínu og hvernig sjóðurinn hafi framfylgt ákvæðum laga og reglna um starfsemi lífeyrissjóða. Farið var ítarlega yfir skýrsluna og niðurstöður hennar á fjölmönnum ársfundi sjóðsins í maí 2009.

Í niðurstöðum úttektarinnar kemur fram að vinnubrögð stjórnenda standast þær kröfur sem til þeirra eru gerðar og rekstrarkostnaður er lægri en almennt gerist hjá sambærilegum lífeyrissjóðum. Raunávöxtun sjóðsins

frá 1997 til og með 2008 var betri en flestra annarra lífeyrissjóða. Þá kemur fram hjá Capacent að engin athugasemd sé gerð við vinnubrögð sjóðsins varðandi fjárfestingarstefnu, innri og ytri endurskoðun eða tryggingafræðilegt uppgjör hans. Reikningar sjóðsins eru endurskoðaðir af endurskoðunarfyfirtækinu Price-waterhouseCoopers. Niðurstaða endurskoðunarinnar hefur án undantekninga verið sú, að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu sjóðsins og efnahag, í samræmi við lög og settar reikningsskilareglur.

Jafnframt er í skýrslunni gerður ákveðinn samanburður á starfsumhverfi íslenskra lífeyrissjóða og lífeyrissjóða innan OECD ríkja. Capacent bendir á að íslenska lífeyrissjóðakerfið sé hagkvæmt í samanburði við lífeyrissjóði OECD ríkja.

Nýr fjárfestingavefur og aukin upplýsingagjöf

Lífeyrissjóður verzlunarmanna leggur áherslu á aukna upplýsingagjöf og þjónustu við sjóðfélaga. Liður í þeirri stefnu var opnun fjárfestingavefs á heimasíðu sjóðsins í desember sl. Þar má nálgast með aðgengilegum hætti upplýsingar um fjárfestingar sjóðsins. Stjórnin hefur einnig samþykkt siða- og samskiptareglur fyrir stjórn og starfsmenn hans og eru þær á fjárfestingavefnum samhliða því sem þær eru birtar í heild sinni í ársskýrslunni.

Á fjárfestingavefnum er einnig að finna aðgengilegar og ítarlegar upplýsingar um fjárfestingarstefnu sjóðsins, ávöxtun, eignastýringu og eignasamsetningu. Jafnframt var sett inn á vefinn milliuppgjör fyrir fyrstu níu mánuði ársins 2009 sem er nýjung í rekstri sjóðsins. Á svæðinu er einnig að finna yfirlit yfir lög og reglur sem lúta að starfsemi sjóðsins, auk skjala og annars efnis útgefnu af sjóðnum. Nýtt vefsvæði er mikilvægur þáttur í aukinni upplýsingagjöf og þeirri stefnu sjóðsins að auka gagnsæi.

Ráðning framkvæmdastjóra

Á liðnu ári óskaði Þorgeir Eyjólfsson að eigin ósk eftir að láta af störfum sem forstjóri sjóðsins. Þorgeir starfaði í 31 ár hjá lífeyrissjóðnum en hann hóf störf í júní 1978. Þorgeir var ráðinn forstjóri frá 1. júní 1984 og gegndi hann starfinu í 25 ár. Þorgeiri eru þökkuð vel unnin störf í þágu sjóðsins á liðnum áratugum.

Staða framkvæmdastjóra lífeyrissjóðsins var í kjölfarið auglýst laus til umsóknar og í framhaldi af því ákvað stjórnin að ráða Guðmund P. Þórhallsson í stöðu framkvæmdastjóra sjóðsins. Guðmundur hefur starfað hjá sjóðnum sem forstöðumaður eignastýringar undanfarin tólf ár. Guðmundur er með próf í viðskiptafræði frá Háskóla Íslands.

Fjárfestingastefna

Grundvöllur fjárfestingastefnu sameignardeildar

Fjárfestingastefna Lífeyrissjóðs verzlunarmanna (LV) er grundvölluð á VII. kafla laga nr. 129/1997, um skyldu-tryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, með síðari breytingum, samþykktum sjóðsins og á samningi VR og samtaka atvinnurekenda frá 30. desember 1996 um lífeyrismál.

LV er fagfjárfestir sem hefur að höfuðmarkmiði að hámarka eignir og réttindi sjóðfélaganna og skal það sjónarmið lagt til grundvallar við fjárfestingar og eignastýringu á verðbréfasafni sjóðsins.

Fjármagn sjóðsins skal ávaxtað með hliðsjón af þeim kjörum, sem best eru boðin á hverjum tíma, að teknu tilliti til varúðarsjónarmiða, áhættu og verðtryggðra langtímaskuldbindinga sjóðsins.

Lífeyrisbyrði sjóðsins, þ.e. lífeyrir í hlutfalli af iðgjöldum, hefur farið hækkandi frá árinu 1996 er hún var 30,8%, samanborið við 37,3% á fyrstu níu mánuði ársins 2009. Aldursskipting greiðandi sjóðfélaga sýnir að um 44% er undir 30 ára aldri og er meðalaldur þeirra um 35 ár. Spá um þróun lífeyrisbyrði á næstu árum bendir til þess að hún vaxi hægfara og verði 42% til 45% árið 2015. Þessi fyrirsjáanlega þróun með tilliti til réttindaávinnslu hjá lífeyrissjóðnum mun leiða til þess að áætlað framtíðargreiðsluflæði vegna lífeyrisskuldbindinga muni nema liðlega þriðjung af ráðstöfunarfé til nýfjárfestinga á árinu 2015. Þrátt fyrir ofangreinda þróun lífeyrisbyrðarinnar og greiðsluflæðis lífeyris er sjóðnum kleift að beita langtímamarkmiðum við ákvörðun um fjárfestingastefnu lífeyrissjóðsins.

Deildaskipting

LV skiptist í tvær deildir:

- **A-deild**, sem er sameignardeild. Í A-deild greiðast lögboðin eða samningsbundin iðgjöld, sbr. gr. 10.1. og 10.2. í samþykktum sjóðsins.
- **B-deild**, sem er séreignardeild. Í B-deild greiðast viðbótariðgjöld, sbr. gr. 10.3. í samþykktum sjóðsins. Séreignardeildin býður upp á tvær ávöxtunarleiðir:

Leið 1, verðbréfaeið, fylgir sömu fjárfestingastefnu og A-deild, sameignardeild. Sérstök viðmið um lausafjárhlutfall, laust fé og auðseljanleg verðbréf er að lágmarki 25%.

Leið 2, innlánsleið, er ávöxtuð í innlánnum viðskiptabanka og sparissjóða með áherslu á verðtrygð innlán.

Leið 1, verðbréfaeið: Í nóvember 2009 námu heildareignir kr. 5.655 milljónum. Þar af áttu sjóðfélagar yngri en 40 ára 24% af heildareign, sjóðfélagar á aldrinum 40 til 49 ára áttu 28%, sjóðfélagar á aldrinum 50 til 59

ára 33% og sjóðfélagar 60 ára og eldri 15% af heildareignum.

Fjármálakreppan hefur haft þau áhrif að dregið hefur úr séreignarsparnaði hjá sjóðnum. Þannig námu séreignariðgjöld til verðbréfaeiðar 625 milljónum árið 2008 en iðgjöld ársins 2009 eru áætluð um 500 milljónir.

Tímabundin lagaheimild til útgreiðslu lífeyrissparnaðar hefur skapað aukið og óvænt útlæði úr verðbréfaeið. Þannig námu lífeyrisgreiðslur 180 milljónum á árinu 2008 en lífeyrisgreiðslur ársins 2009 eru áætlaðar um 980 milljónir.

Eignasamsetning Leiðar 1 endurspeglar eignasamsetningu sameignardeildar.

Leið 2, innlánsleið: Í nóvember 2009 námu heildareignir í innlánsleið kr. 222 milljónum. Þar af áttu sjóðfélagar yngri en 40 ára 3% af eign, sjóðfélagar á aldrinum 40 til 49 ára 16%, sjóðfélagar á aldrinum 50 til 59 ára 17% og sjóðfélagar 60 ára og eldri 64% af heildareignum.

Iðgjöld í innlánsleið eru áætlaðar 11 milljónir á árinu 2009 og lífeyrisgreiðslur eru áætlaðar 23 milljónir.

Eignir Leiðar 2 er að fullu ávaxtaðar í innlánnum hjá bönkum og sparsjóðum með áherslu á verðtrygð innlán.

Útgreiðslur úr leið 1 og leið 2.

Væntar útgreiðslur á árinu 2010 ráðast einkum af aldri sjóðfélaga en heimilt er að taka eign í séreignardeild út frá 60 ára aldri. Einnig er heimilt að taka eign út við fráfall sjóðfélaga sem og við örorku ef orkutap er umfram 50%. Þá hefur tímabundin lagaheimild til úttektar séreignasparnaðar áhrif til aukinna útgreiðslna.

Sjóðfélögum er heimilt að flytja eign sína til annars vörsluaðila lífeyrissparnaðar. Möguleg áhætta vegna þessa fyrir leið 1 er fyrir hendi en takmarkast af sterkri lausafjárstöðu og takmörkuðu umfangi leiðarinnar. Leið 2 er alfarið ávöxtuð í innlánnum og er áhætta vegna flutninga takmörkuð.

Markmið og viðmið um ávöxtun og áhættu

Ávöxtunarviðmið:

- Viðmið um raunávöxtun annarra eignaflokka en hlutabréfa er 4 til 7%.
- Viðmið við ávöxtun innlendra hlutabréfa sjóðsins er Úrvalsvisitala aðallista Nasdaq OMX Íslands.
- Viðmið við ávöxtun erlendra hlutabréfa sjóðsins er heimsvísitala Morgan Stanley (MSCI).
- Ávöxtunarviðmið erlendra framtakssjóða (Private Equity Funds) er tvennskonar, 5 til 8% umfram ávöxtun heimsvísitölu hlutabréfa (MSCI) eða 15 til 20% nafnávöxtun í viðkomandi skráningarmynt.

a) Núverandi eignasamsetning og áhrif hennar á fjárfestingastefnuna

Hinn 30. september 2009 var hlutfallsleg eignasamsetning sjóðsins eftirfarandi:

Eignaflokkur	%
Innlán í bönkum og sparisjóðum	12,1
Ríkisvixlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	25,6
Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	0,8
Skuldabréf og vixlar banka, sparisjóða og annarra lánastofnana	5,5
Fasteignatryggð skuldabréf	15,3
Innlend hlutabréf	1,1
Önnur verðbréf	4,4
Erlend verðbréf	35,2

Gjaldmiðlasamsetning eignasafnsins skiptist þannig að 48% er í USD, 24% er í EUR og 28% í öðrum myntum sem liggur nærri markmiði sjóðsins um gjaldmiðlasamsetningu sem gerir ráð fyrir að erlendar fjárfestingar sjóðsins taki mið af heimsvísitölu Morgan Stanley. Við gerð fjárfestingastefnunnar hefur verið tekið tillit til undirvogunar innlendra hlutabréfa í eignasafni sjóðsins vegna hruns innlands hlutabréfamarkaðar.

Skuldabréfasafn sjóðsins einkennist af mikilli útgáfu ríkistryggðra skuldabréfa, að stórum hluta tengdum fjármögnun Íbúðalánasjóðs, auk beinna fasteignaveðtryggðra lánveitinga lífeyrissjóðsins til sjóðfélaga.

b) Hlutfall helstu eignaflokka

Fjárfestingastefnan gerir ráð fyrir að hlutfall helstu eignaflokka verði sem hér greinir:

Eignaflokkur	Frá %	Til %
Innlán	0	15
Innlend skuldabréf	40	60
Innlend hlutabréf	5	15
Erlend skuldabréf	0	5
Erlend hlutabréf *)	30	50

*) Undir erlend hlutabréf falla að auki „Private equity“ fjárfestingar.

Gert er ráð fyrir að atvinnugreinaskipting erlendra fjárfestinga sjóðsins hafi svipað vægi og heimsvísitala Morgan Stanley.

c) Viðmið um eignaskiptingu

Ráðstöfun fjármagns og eignastýring á verðbréfasafni sjóðsins skal byggjast á tegundaflokkun innlána og verðbréfa sbr. 36. gr. laga nr. 129/1997, með síðari breytingum. Skal eftirfarandi viðmið notuð um skiptingu eigna þannig að vægi einstaka verðbréfaflokka geti að hámarki numið:

Eignaflokkur	Hámark %
1. Innlán í bönkum og sparisjóðum	15
2. Ríkisvixlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	50
3. Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	5
4. Skuldabréf og vixlar banka, sparisjóða og annarra lánastofnana	20
5. Fasteignaveðtryggð skuldabréf	25
6. Hlutabréf	60
7. Önnur verðbréf	15

Skýringar:

- Innlán í bönkum og sparisjóðum.** Innlán banka og sparisjóða skulu alla jafna vera undir 15% af eignum.
- Ríkisvixlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs.** Í vixlum og skuldabréfum útgefnum af ríkissjóði eða með ábyrgð ríkissjóðs, s.s. spariskirteini ríkissjóðs, ríkisbréf og íbúðabréf.
- Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga.** Í skuldabréfum og vixlum útgefnum af sveitarfélögum með trausta rekstrar- og fjárhagsstöðu eða með ábyrgð þeirra. Verðbréf þessi skulu hafa skráð kaup- og sölugengi á skipulegum markaði.
- Skuldabréf og vixlar banka, sparisjóða og annarra lánastofnana.** Í skuldabréfum og vixlum útgefnum af bönkum og sparisjóðum, eignarleigu-fyrirtækjum, fjárfestingarbönkum og stofnlánasjóðum atvinnuveganna, enda hafi þessar stofnanir trausta eiginfjárstöðu og starfi samkvæmt sérstökum lögum eða séu undir eftirliti Fjármálaeftirlitsins. Verðbréf samkvæmt þessum flokki skulu hafa skráð kaup- og sölugengi á skipulegum markaði.
- Fasteignaveðtryggð skuldabréf.** Í skuldabréfum tryggðum með veði í fasteignum, þ.m.t. sjóðfélagalán. Áhvílandi uppreiknaðar veðskuldir að viðbættu nýju láni frá sjóðnum, mega ekki fara umfram 75% af metnu markaðsverði viðkomandi eignar sem löggiltur fasteignasali eða annar sérfróður aðili tilnefndur af sjóðnum framkvæmir. Þegar um sérhæft atvinnuhúsnæði er að ræða þá skal hámarkið vera 35% af metnu markaðsvirði. Veðandlög eru því bæði íbúðarhúsnæði, heilsársbústaðir (lánstími takmarkaður við 15 ár og fjárhæðir við 3 milljónir), lögbyli og atvinnuhúsnæði með þeim takmörkunum sem að ofan greinir.
- Hlutabréf.** Í hlutabréfum innlendra fyrirtækja og innlendum samlagshlutafélögum. Erlend hlutabréf og hlutdeildarskirteini í hlutabréfasjóðum skulu að hámarki nema 50% af eignum. Eignarhluti sjóðsins í einstökum hlutafélögum takmarkast við 15%, þó getur eignarhlutur í innlendum samlagshlutafélögum numið allt að 20%, sbr. gildandi bráðabirgðaákvæði í l. 129/1997, með síðari breytingum.

Eignist sjóðurinn hlut í fyrirtæki sem eingöngu sinnir þjónustuverkefnum fyrir lífeyrissjóðinn skal slík eignaraðild takmarkast við 25%.

7. **Önnur verðbréf.** Þegar fjárfest er í skuldabréfum fyrirtækja skulu þau hafa trausta eiginfjárstöðu og góða rekstrarafkomu enda séu viðkomandi skuldabréf skráð á skipulegum markaði og stefnt sé að skráningu hlutabréfa félagsins á skipulegan markað. Hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða sem sjóðurinn fjárfestir í skulu hafa skráð kaup- og sölugengi á skipulegum markaði. Ekki er sjóðnum heimilt að eiga meira en 25% af hlutdeildarskírteinum útgefnum af sama verðbréfasjóði eða sama fjárfestingarsjóði eða einstakri deild hans. Hámarksfjárfesting í verðbréfasjóðum eða fjárfestingarsjóðum innan sama rekstrarfélags er 25% af hreinni eign. Ekki er sjóðnum heimilt að eiga meira en 15% af útgefnum hlutdeildarskírteinum eða hlutum annarra sjóða um sameiginlega fjárfestingu.
8. **Afleiðusamningar** eru gerðir til að draga úr misvægi á gjaldmiðlasamsetningu erlendar verðbréfaeignar sjóðsins gagnvart gengisvog íslensku krónunnar og til þess að minnka gjaldeyrisáhættu sjóðsins.

d) Aðrar helstu viðmiðanir við ráðstöfun fjármagns og eignastýringu

1. Við það skal miðað að sem stærstur hluti af verðbréfum sjóðsins hafi þekkt markaðsverð og sé skráður í kauphöll og dreift eftir atvinnugreinum.
2. Beita skal virkri eignastýringu á kauphallarskráða verðbréfaflokkka, sem nú nema 70% af heildareignum, með það að markmiði að tryggja sem besta ávöxtun til lengri tíma litið, að teknu tilliti til áhættu.
3. Viðmiðunarvísitala fyrir erlend hlutabréf er heimsvísitala Morgan Stanley. Viðmiðunarvísitala fyrir innlend hlutabréf er Úrvalsvísitala Nasdaq OMX Íslands.
4. Viðmið um ávöxtun á skuldabréfasafni sjóðsins byggir á áhættuálagi á vaxtaferil ríkistryggðra skuldabréfa. Þannig eru breytilegir vextir á lánum til sjóðfélaga ákveðnir með 0,75% álagi á meðalávöxtun íbúðabréfa til 30 ára í viðskiptakerfi kauphallarinnar. Með tilliti til verðtryggðra langtímaskuldbindinga sjóðsins er leitast við að halda meðallíftíma skuldabréfasafnsins löngum, en hann er nú 12,4 ár.
5. Lánveitingar til sjóðfélaga miðast við að annað sé eftirspurn eftir slíkum lánum samkvæmt lána-reglum eins og þær eru á hverjum tíma.

6. Fjárfestingar sjóðsins skulu miðast við að kröfur útgefnar af sama aðila eða aðilum sem tilheyra sömu samstæðunni eða tengdum aðilum sbr. lög um fjármálafyrirtæki fari ekki umfram 5% af hreinni eign sjóðsins til greiðslu lífeyris. Er þá miðað við samtölu verðbréfa, jafnt hlutabréfa sem skuldabréfa viðkomandi aðila. Þetta hlutfall má þó vera allt að 10% í heildarkröfum gagnvart einstökum viðskiptabönkum. Þetta á þó ekki við um skuldbindingar með ríkisábyrgð.

Við fjárfestingar í hlutabréfum hefur stjórn sjóðsins markað eftirfarandi fjárfestingastefnu til þess að vinna eftir á hlutabréfamarkaði:

1. Fjárfest er í félögum sem eru skráð á skipulegum markaði.
2. Fjárfest er í öðrum hlutafélögum með a.m.k. 5 ára starfsreynslu og hafa samþykktir sem tryggja hömlulaus viðskipti með hlutafé. Þá skulu þau hafa sýnt góða rekstrarafkomu síðustu 2 til 3 ár sem stendur undir arðsemiskröfum sjóðsins.
3. Þátttaka í nýsköpunarverkefnum og áhættufjármögnun fer fram í gegnum félög og sjóði sem hafa slíkar fjárfestingar á stefnuskrá sinni og lífeyrisjóðurinn hefur gerst hluthafi í.
4. Ekki er fjárfest í félögum ef einn aðili á meirihluta hlutafjár. Þessi regla á þó ekki við um einkavæðingu opinberra fyrirtækja, ríkis eða sveitarfélaga þegar fyrir liggja stefnuyfirlýsingar um sölu á meirihluta hlutafjár í þeim félögum, þó slík sala fari ekki fram í einu lagi.
5. Eignarhlutur í einstökum félögum skal ekki vera hærri en 15% af hlutafé viðkomandi félags.

Hluthafastefna

Lífeyrissjóður verzlunarmanna er langtímafjárfestir sem hefur ásamt góðri arðsemi af hlutabréfaeign sinni það að markmiði að stuðla að vexti og viðgangi þeirra fyrirtækja sem sjóðurinn fjárfestir í.

Leiðbeinandi reglur SP um ábyrgar fjárfestingar

Lífeyrissjóðurinn varð fyrstur íslenskra stofnanafjárfesta aðili að reglum Sameinuðu þjóðanna (SP) um ábyrgar fjárfestingar. Gefnar voru út í apríl 2006 sex leiðbeinandi reglur sem voru unnar af fulltrúum 20 stofnanafjárfesta frá 12 löndum og þar á meðal stærstu lífeyrissjóða vestan hafs og í Evrópu. Í reglunum er fjallað um hvernig áhersla á Umhverfisleg og Félagsleg málefni auk góðra Stjórnarháttanna fyrirtækja (UFS) getur stuðlað að bættum fjárfestingarárangri verðbréfasafna um leið og hagsmunir fjárfesta og markmið þjóðfélagsins í víðara samhengi geta farið saman.

Með aðild að reglunum mun sjóðurinn á komandi misserum leitast við í samstarfi við aðra þátttakendur að;

- taka tillit til UFS málefna við mat á fjárfestingarkostum,
- vera virkur eigandi hlutabréfa,
- óska eftir að fyrirtæki geri grein fyrir stefnu sinni í málefnum UFS,
- stuðla að framgangi reglna SP hjá fjárvörsluaðilum,
- eiga samstarf um málefni við aðra stofnanafjárfesta sem aðild eiga að reglunum,
- upplýsa ásamt öðrum þátttakendum um árangur okkar við að hringa reglunum í framkvæmd.

Umhverfismál

Sjóðurinn mun í vaxandi mæli hafa til hliðsjónar við fjárfestingar hvernig fyrirtækin horfa til umhverfisþátta við rekstur sinn þ.e.;

- að fyrirtækin fari að lögum og reglum um umhverfismál,
- að þau leitist við að draga úr umhverfisáhrifum við rekstur,
- og þau geri hluthöfum reglulega grein fyrir stefnu sinni á sviði umhverfismála.

Félagsleg ábyrgð – Mannréttindi

Eftir því sem við verður komið verður horft til þess hvort fyrirtækin virði mannréttindi og eigi ekki aðild að barnaþrælkun. Þau verði við rekstur sinn hvött til að taka tillit til alþjóðlegra sáttmála, t.d. alþjóðasáttmála SP sem samanstendur af tíu grundvallaratriðum sem taka á mannréttindum, vinnumarkaðssamskiptum, félagslegu umhverfi og spillingu.

Stjórnarhættir fyrirtækja

Sjóðurinn mun horfa til þess við fjárfestingar hvort fyrirtækin fylgi góðum stjórnarháttum við rekstur (t.d. reglum OECD um stjórnarhætti) og gefi upplýsingar þar um í ársskýrslum. Horft verður til þess hvort innlend fyrirtæki fylgi leiðbeiningum Viðskiptaráðs Íslands, Kauphallar Íslands og Samtaka atvinnulífsins um stjórnarhætti fyrirtækja en frá 1. janúar 2005 ber útgefendum hlutabréfa í Kauphöll Íslands að fylgja leiðbeiningunum eða upplýsa um frávik frá leiðbeiningum um stjórnarhætti fyrirtækja.

Hluthafafundir

Sjóðurinn gegnir eigendaskyldum sínum með virkum hætti og kemur ábendingum um rekstur og stefnu fyrirtækja auk bættra stjórnarháttanna sem sjóðurinn er hluthafi í á framfæri á hluthafafundum og/eða með beinum samskiptum við stjórnendur viðkomandi fyrirtækja. Sjóðurinn tekur afstöðu til mála á hluthafafundum með atkvæðum sínum og á hlutabréfamarkaði með aðgerðum sínum.

Reglur stjórnsýslulaga

Reglur stjórnsýslulaga um sérstakt hæfi gilda, eftir því sem við getur átt, um meðferð mála og ákvarðanatökur í stjórn sjóðsins í einstökum málum. Reglur stjórnsýslulaga um sérstakt hæfi gilda með sama hætti um þá sem sjóðurinn styður til stjórnarstarfa í einstökum fyrirtækjum.

Af ofangreindu leiðir að stjórnarmenn eða forstjóri taka ekki þátt í umræðum eða ákvörðunum á stjórnarfundum sjóðsins um málefni fyrirtækja þar sem þeir hafa hagsmuna að gæta sem starfsmenn, eigendur eða stjórnarmenn.

Siða- og samskiptareglur

Á liðnu ári samþykkti stjórnin siða- og samskiptareglur fyrir starfsmenn og stjórnarmenn sjóðsins. Reglunum er ætlað að styðja við vönduð vinnubrögð, draga úr hættu á hagsmunaárekstrum og auka öryggi í meðferð fjármuna sjóðsins. Í reglunum er m.a. fjallað um góða starfshætti, hagsmunaárekstra, meðferð trúnaðarupplýsinga sem og reglur um gjafir, boðsferðir og starfs-tengdar ferðir.

Siða- og samskiptareglur

Lífeyrissjóðs verzlunarmanna:

Meginhlutverk sjóðsins er að taka á móti iðgjöldum, ávaxta þau, greiða út lífeyri og veita sjóðfélögum framúrskarandi þjónustu. Í þeim tilgangi að sinna því hlutverki sem best hefur stjórn sjóðsins samþykkt eftirfarandi siða- og samskiptareglur starfsmanna. Reglurnar taka einnig til stjórnarmanna, eftir því sem við getur átt.

1. Markmið reglnanna

Stjórn lífeyrissjóðsins og starfsmenn hans eru meðvit- aðir um þá ábyrgð sem fylgir því að hafa umsjón með fjármunum sjóðfélaga. Markmið reglnanna er að stuðla að góðum starfsháttum og samskiptum.

Umsjón fjármuna sjóðsins felur í sér samskipti við aðila á fjármálamarkaði og útgefendur verðbréfa. Stjórn LV leggur áherslu á að starfsmenn sjóðsins rækti slík samskipti í þágu lífeyrissjóðsins. Stjórn sjóðsins áréttar mikilvægi þess að öll slík samskipti séu í samræmi við gott viðskiptasiðferði.

Reglur þessar eru hluti af ráðningarsamningi starfsmanna. Með undirritun ráðningarsamnings skuldbinda starfsmenn sig til að hlíta reglunum eins og þær eru á hverjum tíma.

2. Góðir starfshættir

Stjórnarmenn og starfsmenn skulu leggja rækt við starf sitt og stunda það af kostgæfni og skulu miða að því að vera lífeyrissjóðnum, sjóðfélögum og öðrum sem sjóðurinn veitir þjónustu til framdráttar.

Stjórnarmenn og starfsmenn skulu gæta þess innan sem utan vinnutíma að aðhafast ekkert það sem dregið getur í efa hæfni þeirra til að sinna störfum fyrir sjóðinn eða skaðað ímynd hans. Áreitni af nokkru tagi getur ekki samrýmst góðum samskiptum og starfsháttum á vinnustað og er ekki liðin.

3. Hagsmunaárekstrar

Stjórnarmönnum og starfsmönnum ber að forðast hvers konar hagsmunaárekstra sem upp kunna að koma milli starfa þeirra og annarra athafna eða tengsla við ytri aðila.

Þeir mega ekki taka þátt í meðferð máls ef aðstæður eru til þess fallnar að draga óhlutdrægni þeirra í efa. Stjórnarmaður eða starfsmaður sem veit um ástæður er kunna að valda vanhæfi hans skal án tafar vekja athygli á þeim.

4. Verðbréfavíðskipti starfsmanna

Um verðbréfavíðskipti gilda verklagsreglur LV um verðbréfavíðskipti lífeyrissjóðsins, stjórnar hans og starfsmanna.

Verklagsreglunum er ætlað að koma í veg fyrir hagsmunaárekstra í starfsemi sjóðsins og jafnframt að draga úr hættu á að þeir sem þær taka til tengist einstökum úrlausnarefnum með þeim hætti að fyrirfram megi draga í efa óhlutdrægni þeirra við meðferð og afgreiðslu einstakra mála.

5. Meðferð trúnaðarupplýsinga

Stjórnarmenn og starfsmenn eru bundnir þagnarskyldu um allt það sem þeir fá vitneskju um í starfi og leynt á að fara samkvæmt lögum eða eðli máls. Þagnarskylda helst þótt látið sé af starfi.

6. Störf utan lífeyrissjóðs verzlunarmanna

Starfsmönnum er óheimilt að gerast umboðsmenn annarra gagnvart lífeyrissjóðnum. Jafnframt mega starfsmenn ekki reka atvinnustarfsemi samhliða störfum sínum fyrir sjóðinn eða taka að sér launað starf utan lífeyrissjóðsins, nema með leyfi framkvæmdastjóra sjóðsins.

Starfsmönnum er óheimilt að sitja í stjórnnum fyrirtækja eða stofnana nema með leyfi framkvæmdastjóra.

Samkvæmt 4. mgr. 31. gr. laga um lífeyrissjóði þá er framkvæmdastjóra óheimilt að taka þátt í atvinnurekstri nema að fengnu leyfi stjórnar sjóðsins. Eignarhlutur í fyrirtæki telst þátttaka í atvinnurekstri nema um sé að ræða óverulegan hlut sem ekki veitir bein áhrif á stjórn þess.

7. Félagsmál og stjórnsmál

Áður en starfsmenn taka að sér ábyrgðarmikil forystustörf í félagsmálum eða stjórnsmálum skulu þeir upplýsa framkvæmdastjóra um það og ganga úr skugga um að það truflí ekki störf viðkomandi fyrir lífeyrissjóðinn eða að hætta sé á hagsmunaárekstrum. Framkvæmdastjóri skal að sama skapi hafa samráð við formann stjórnar.

8. Gjafir

Stjórnar- og starfsmönnum er óheimilt að þiggja gjafir af þjónustuaðilum og viðskiptavinum lífeyrissjóðsins. Frátaldir eru jólagjafir og aðrar tækifærisgjafir sem eru að fjárhagslegu verðmæti sem teljast algengar í slíkum tilvikum og verða því ekki taldir til hlunninda. Sé starfsmaður í vafa um hvort honum sé heimilt að þiggja gjöf skal hann leita álits framkvæmdastjóra. Sé framkvæmdastjóri í vafa um hvort honum sé heimilt að þiggja gjöf skal hann leita álits formanns stjórnar.

9. Boðsferðir og starfstengdar ferðir

Stjórnarmönnum og starfsmönnum lífeyrissjóðsins er óheimilt að þiggja boðsferðir af innlendum og erlendum þjónustuaðilum eða öðrum viðskiptavinum sjóðsins. Boðsferðir eru til að mynda skemmtiferðir hverskonar, s.s. veiðiferðir, ferðir í golf, og kynnisferðir vegna einstakra fyrirtækja eða viðskiptakosta og aðrar sambærilegar ferðir.

Þrátt fyrir framangreint er stjórnarmönnum og starfsmönnum lífeyrissjóðsins heimilt að sækja kynningar um fjárfestingarkosti sem eru til þess fallnar að afla upplýsinga eða þekkingar sem að gagni koma við rekstur sjóðsins og gera þannig viðkomandi hæfari til að sinna starfi sínu. Kynningarnar skulu hafa skýrt kynningarinnihald sem byggir á gögnum sem lögð eru fram á fundum því til stuðnings. Slíkum gögnum skal haldið til haga og gerð stutt skýrsla um ferðina og árangur af henni, sem vera skal aðgengileg þeim starfsmönnum sem gagn kynnu að hafa af henni.

Krefjist slíkar kynningar ferðalaga skal sjóðurinn bera kostnað vegna ferða og gistingar nema annað sé sérstaklega ákveðið og formleg heimild veitt til þess. Lífeyrissjóðurinn skal halda yfirlit um þær ferðir sem stjórnarmenn og starfsmenn fara í vegna starfa sinna. Stjórn sjóðsins skal árlega gerð grein fyrir öllum ferðum skv. framansögðu.

10. Viðurlög

Brot á reglunum geta varðað áminningu eða uppsögn.

Breytingar á lögum um lífeyrissjóði

Á liðnu ári voru gerðar breytingar á lögum er tengjast starfsemi lífeyrissjóða. Meðal lagabreytinga var aukin heimild til að taka út séreignarsparnað vegna fjármálakreppunnar. Þannig var úttektarheimild aukin úr einni milljón í 2,5 milljónir og frestur til að nýta hana framlengdur til apríl 2011. Þá geta launþegar hækkað framlag sitt í séreignarsjóð úr 4% í 6% fram til 1. október 2010.

Aukning á tímabundinni útgreiðslu séreignarsparnaðar vegna greiðsluferðleika einstaklinga
Snemma árs 2009 var gerð sú lagabreyting, að sjóðfélögum var veitt heimild til 1. október 2010 til að taka út allt að eina milljón af séreignarsparnaði sínum. Með lögum nr. 130/2009 var þessi heimild aukin í samtals 2,5 milljónir og frestur til að nýta hana framlengdur til 1. apríl 2011. Sjóðfélagar geta því fengið samanlagt 2,5 milljónir á 23 mánuðum eða 111.111 kr. á mánuði fyrir skatt.

Tímabundin heimild til þess að hækka framlag í séreignarsjóð úr 4% í 6%

Launþegar og sjálfstætt starfandi einstaklingar geta greitt allt að 6% af heildarlaunum sínum í séreignarsjóð áður en skattur er reiknaður á laun. Heimildin gildir frá 1. mars 2009 til 1. október 2010.

Hámark á mótframlag launagreiðanda í lífeyrissjóð 2 milljónir

Með lögum nr. 128/2009 telst framlag launagreiðanda til öflunar lífeyrisréttinda til skattskyldra tekna ef iðgjaldagreiðslur frá launagreiðanda eða sjálfstætt starfandi manni fara fram úr 12% af iðgjaldsstofni auk 2.000.000 kr. á ári. Eftir sem áður er í lögnum ákvæði sem mælir fyrir um að iðgjaldagreiðslur á grundvelli kjarasamninga skuli vera undanþegnar skatti.

Framtakssjóður Íslands

Í desember 2009 stofnaði Lífeyrissjóður verzlunarmanna ásamt fimmtán öðrum lífeyrissjóðum Framtakssjóð Íslands. Framtakssjóðnum er ætlað að taka þátt í og móta fjárhagslega og rekstrarlega endurreisn íslensks atvinnulífs í kjölfar falls fjármálakerfisins.

Stofnendur hafa skuldbundið sig til að leggja sjóðnum til um 30 milljarða króna í hlutafé. Í skilmálum fyrir sjóðinn er kveðið á um að hann muni ávaxta innborgað fé með fjárfestingum í íslenskum fyrirtækjum í öllum atvinnugreinum sem eiga sér vænlegan rekstrargrundvöll. Markmiðið er að byggja upp öflug fyrirtæki sem geta verið leiðandi á sínu sviði og um leið skilað góðri ávöxtun til fjárfesta.

Í starfsemi sjóðsins verður lögð áhersla á að fylgja leiðbeiningum um góða stjórnarhætti fyrirtækja. Við ákvarðanir um fjárfestingar í hlutfélögum verður litið til reglna OECD um stjórnarhætti fyrirtækja og reglna Viðskiptaráðs Íslands, Kauphallar Íslands og

Samtaka atvinnulífsins um stjórnarhætti fyrirtækja. Þá mun einnig verða litið til nýútkominna leiðbeininga um stjórnarhætti opinberra fyrirtækja sem gefnar hafa verið út af Viðskiptaráði Íslands, Nasdaq OMX Ísland og Samtökum atvinnulífsins. Ennfremur verður litið til reglna ASÍ um samfélagslega ábyrgar fjárfestingar og settar reglur um innri starfsemi.

Framtakssjóður mun gegna eigendaskyldum sínum með virkum hætti. Sjóðurinn mun koma ábendingum um rekstur og stefnu fyrirtækja auk bættra stjórnarháttanna sem hann er hluthafi í, á framfæri á stjórnarfundum og hluthafafundum og með beinum samskiptum við stjórnendur viðkomandi fyrirtækja. Gert er ráð fyrir að sjóðurinn verði starfræktur í sjö til tíu ár.

Fjármögnun verklegra framkvæmda

Stöðuleikasáttmáli aðila vinnumarkaðarins, ríkisstjórnarinnar og sveitarfélaga var undirritaður um mitt ár 2009. Hann felur í sér að ríkisstjórnin gengur til samstarfs við lífeyrissjóðina um að þeir fjármagni stórar framkvæmdir með sérstakri fjármögnun. Lífeyrissjóðirnir hafa brugðist jákvætt við ósk ríkisstjórnarinnar um viðræður og fljótlega var aðgerðarhópur skipaður sem í eru fulltrúar stærstu lífeyrissjóðanna ásamt formanni og framkvæmdastjóra Landssamtaka lífeyrissjóða.

Engar ákvarðanir hafa enn verið teknar um aðkomu lífeyrissjóðanna að fjármögnun stórra framkvæmda og er ástæðan sú að stjórnvöld hafa enn ekki tekið

ákvarðanir um mál sem lífeyrissjóðirnir geta tekið afstöðu til. Viðræður aðila standa yfir og þau mál sem helst hafa verið rædd varðandi aðkomu lífeyrissjóðanna, eru nýbygging Landsspítala háskólasjúkrahúss við Hringbraut, samgöngumiðstöð við Reykjavíkflugvöll og stækkun flugstöðvar á Akureyri, framkvæmdir við Suðurlandsveg, Vesturlandsveg, Reykjanesbraut og Vaðlaheiðargöng, Búðarhálsvirkjun og áttak í viðhaldi opinberra bygginga ríkis og sveitarfélaga.

Fulltrúar lífeyrissjóðanna hafa í þessum viðræðum sem öðrum lagt megin áherslu á traustar tryggingar fyrir endurgreiðslu lána vegna framkvæmdanna.

Stjórn

Stjórn sjóðsins er skipuð átta mönnum. Fjórir eru tilnefndir af stjórn VR og fjórir tilnefndir af þeim samtökum atvinnurekenda sem að sjóðnum standa en þau eru: Kaupmannasamtök Íslands, Samtök atvinnulífsins, Samtök iðnaðarins, Félag atvinnurekenda og Viðskiptaráð Íslands. Fulltrúar atvinnurekenda og VR hafa á hendi formennsku til skiptis þrjú ár í senn. Stjórn sjóðsins í árslok 2009:

Ragnar Önundarson formaður
Helgi Magnússon varaformaður
Ásta R. Jónasdóttir
Benedikt Kristjánsson
Benedikt Vilhjálmsson
Bogi P. Siguroddsson
Hannes G. Sigurðsson
Stefanía Magnúsdóttir

Stjórnin ber ábyrgð á starfsemi sjóðsins samkvæmt ákvæðum laga og samþykktum hans. Meðal þess sem stjórnin fjallar um á fundum sínum eru breytingar á samþykktum, mótun fjárfestinga- og hluthafastefnu, eftirlit með fjárfestingum, mótun innra eftirlits, lánareglur, fjárhagsáætlanir og kynningarmál. Á liðnu ári kom stjórnin þrettán sinnum saman til fundar og frá stofnun sjóðsins hafa verið haldnir 1.024 stjórnarfundir.

Eftirtaldir hafa verið tilnefndir í stjórn af aðildarsamtökum sjóðsins fyrir kjörtímabilið sem lýkur 28. febrúar 2013:

Ragnar Önundarson, Ásta R. Jónasdóttir, Benedikt Vilhjálmsson og Stefanía Magnúsdóttir kjörin af VR, Benedikt Kristjánsson tilnefndur af Kaupmannasamtökum Íslands, Bogi P. Siguroddsson tilnefndur af Félagi atvinnurekenda, Hannes G. Sigurðsson tilnefndur af Samtökum atvinnulífsins að fengnu álit Viðskiptaráðs Íslands og Helgi Magnússon tilnefndur af Samtökum iðnaðarins að fengnu álit Samtaka atvinnulífsins.

Stjórn ásamt framkvæmdastjóra

Standandi frá vinstri Guðmundur P. Þórhallsson framkvæmdastjóri, Benedikt Vilhjálmsson, Benedikt Kristjánsson, Hannes G. Sigurðsson og Bogi P. Siguroddsson.

Sitjandi frá vinstri Ásta R. Jónasdóttir, Helgi Magnússon formaður, Ragnar Önundarson varaformaður og Stefanía Magnúsdóttir.

Starfsmenn

Hjá sjóðnum starfa tuttugu og átta starfsmenn, þar af einn í hlutastarfi. Stöðugildi á árinu 2009 voru 29,3 samanborið við 28,6 á árinu 2008.

Aftari röð frá vinstri

Anna Kristín Fenger	Starfssvið
Haraldur Arason	innheimta iðgjalda
Ari B. Sigurðsson	deildarstjóri tölvudeildar
Friðrik Magnússon	tölvumál
Sólveig Arnþrúður Skúladóttir	eignarstýring
Helen Guðmundsdóttir	innheimta iðgjalda
Halldís Hallsdóttir	skjalavarsla, kaffistofa
Valgarður Sverrisson	þjónustuver
Regína Jónsdóttir	skrifstofustjóri
Tómas N. Möller	lánbeiðnir sjóðfélaga
Eyrún Björnsdóttir	lögfræðingur
Pór Egilsson	þjónustuver
Puríður Kristín Heiðarsdóttir	deildarstjóri innheimta/séreign
Guðmundur P. Þórhallsson	lífeyrismál
	framkvæmdastjóri

Fremri röð frá vinstri

Guðrún Rakel Viðarsdóttir	iðgjaldamál, netskil
Ásta Björk Long	iðgjaldamál, netskil
Guðrún M. Örnólfsdóttir	kynningar- og markaðsmál
Helga Árnadóttir	innheimta iðgjalda
Kolbrún Sigurlaug Harðardóttir	þjónustuver
Brynja Hauksdóttir	deildarstjóri lánadeildar
Ragnhildur Heiðberg	innheimta lána
Margrét Kristinsdóttir	deildarstjóri lífeyrisdeildar
Alda Sif Jóhannsdóttir	bókhald

Á myndina vantar

Ragnheiður Valtýsdóttir	þjónustuver
Hólmfríður Ólafsdóttir	gjaldkeri
Kristín Gísladóttir	lánbeiðnir sjóðfélaga
Ólafur Hrafn Nielsen	tölvumál
Þjarnfríður Elin Karlsdóttir	iðgjaldamál, netskil

Ársreikningur 2009

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs verzlunarmanna

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs verzlunarmanna fyrir árið 2009. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, skýringar nr. 1 – 16, kennitölur og deildaskipt yfirlit.

Ábyrgð stjórnenda á ársreikningnum

Stjórnendur eru ábyrgir fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Samkvæmt því ber þeim að skipuleggja, innleiða og viðhalda innra eftirliti sem varðar gerð og framsetningu ársreiknings, þannig að hann sé í meginatriðum án annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka. Ábyrgð stjórnenda nær einnig til þess að beitt sé viðeigandi reikningsskilaaðferðum og reikningshaldslegu mati miðað við aðstæður.

Ábyrgð endurskoðanda

Ábyrgð okkar felst í því álit sem við látum í ljós á ársreikningnum á grundvelli endurskoðunarinnar. Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Samkvæmt þeim ber okkur að fara eftir settum siðareglum, skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg víska fái um að ársreikningurinn sé án annmarka.

Endurskoðunin felur í sér aðgerðir til staðfestingar á fjárhæðum og skýringum í ársreikningnum. Val endurskoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, meðal annars á þeirri hættu að annmarkar séu á ársreikningnum, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka. Við áhættumatið er tekið tillit til þess innra eftirlits sjóðsins sem varðar gerð og framsetningu ársreikningsins, til þess að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki til þess að gefa álit á virkni innra eftirlits sjóðsins. Endurskoðunin felur einnig í sér mat á þeim reikningsskilaaðferðum og matsaðferðum sem stjórnendur nota við gerð ársreikningsins sem og mat á framsetningu hans í heild.

Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Álit

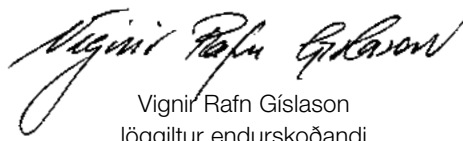
Það er álit okkar, að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu sjóðsins á árinu 2009, efnahag hans 31. desember 2009 og breytingu á handbæru fé á árinu 2009, í samræmi við lög og settar reikningsskilareglur.

Ábending

Án þess að gera um það fyrirvara í álit okkar viljum við vekja athygli á skýringu nr. 13 sem fjallar um mat og framsetningu skulda tengdum framvirkum gjaldmiðlavarnarsamningum. Óvissa er um endanlega niðurstöðu um uppgjör samninganna. Jafnframt viljum við vekja athygli á óvissu í mati skuldabréfaeignar sem gerð er grein fyrir í skýringu nr. 10.

Reykjavík 23. febrúar 2010.

PricewaterhouseCoopers hf.

Vignir Rafn Gíslason
löggiltur endurskoðandi

Skýrsla um starfsemi Lífeyrissjóðs verzlunarmanna árið 2009

Fjöldi sjóðfélaga, fyrirtækja og iðgjöld

Á árinu 2009 greiddi 47.661 einstaklingur iðgjald til sjóðsins. Virkir sjóðfélagar voru 32.305, þ.e. þeir sjóðfélagar sem að jafnaði greiða iðgjöld með reglubundnum hætti í hverjum mánuði. 7.152 fyrirtæki greiddu iðgjöld vegna starfsmanna sinna. Iðgjaldagreiðslur námu 16.313 m.kr. sem er lækkun um 4,6% frá fyrra ári.

Lánveitingar og verðbréfiðskipti

Á liðnu ári ráðstafaði sjóðurinn 35.250 m.kr. til lánveitinga og verðbréfaþreifa. Sjóðfélögum voru lánaðar 2.084 m.kr., skuldbreytingar sjóðfélagalána voru 1.423 m.kr. og keypt voru skuldabréf Íbúðalánasjóðs og ríkisvixlar fyrir 15.357 m.kr. Lánveitingar til stofnlánasjóða og önnur fasteignaveðtryggð skuldabréf námu 160 m.kr. Kaup á markaðsverðbréfum fyrirtækja námu 4.895 m.kr. og sveitarfélaga og Lánasjóðs sveitarfélaga 2.543 m.kr. Seld voru skuldabréf að fjárhæð 665 m.kr. Kaup innlendra hlutabréfa og hlutdeildarskírteina námu 929 m.kr. og sala 187 m.kr. Kaup erlendra verðbréfa námu 7.859 m.kr. og sala 9.706 m.kr.

Lífeyrisgreiðslur, ráðstöfunarfé og hrein eign til greiðslu lífeyris

Sjóðurinn skiptist í sameignardeild og séreignardeild. Á árinu 2009 nutu 9.049 lífeyrisþegar að meðaltali lífeyrisgreiðslna úr sameignardeild að fjárhæð 5.910 m.kr. Lífeyrisþegum fjölgaði um 7,9% á árinu og lífeyrisgreiðslurnar hækkuðu um 22,2%. Lífeyrisgreiðslur séreignardeildar námu 1.011 m.kr. og að meðaltali þáðu 528 manns greiðslur úr séreignardeildinni. Ráðstöfunarfé á árinu 2009 var 37.173 m.kr. Hrein eign sameignardeildar til greiðslu lífeyris nam 277.164 m.kr. í árslok samanborið við 242.672 m.kr. árið áður. Inneignir séreignardeildar námu 6.003 m.kr. samanborið við 6.089 m.kr. árið áður. Samanlagðar eignir sameignar- og séreignardeildar námu 283.167 m.kr. en 248.761 m.kr. í árslok 2008.

Rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaður sjóðsins nam 245 m.kr. Rekstrarkostnaður að frádregnum öðrum tekjum nam 177 m.kr. sem er 1,11% í hlutfalli af iðgjöldum samanborið við 0,92% árið áður. Rekstrarkostnaður í hlutfalli af eignum var 0,07% samanborið við 0,06% árið áður. Fjöldi stöðugilda á árinu var 29,3 og nam heildarfjárhæð launa 254,4 m.kr. og launatengd gjöld 52,3 m.kr.

Ávöxtun

Ávöxtun á árinu 2009 var 10,0% sem samsvarar 1,2% raunávöxtun samanborið við neikvæða 24,1% raunávöxtun á árinu 2008. Hrein ávöxtun, þ.e. ávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjárfestingartekjum var 9,9% sem samsvarar 1,1% raunávöxtun. Meðalraunávöxtun síðustu 5 ára er 0,3% og síðustu 10 ára 2,2%.

Tryggingafræðileg úttekt

Tryggingafræðileg úttekt miðað við árslok 2009 sýnir að heildareignir sjóðsins samanborið við heildarskuldbindingar eru neikvæðar um 10,8%. Við úttektina er miðað við að ávöxtun eigna sjóðsins á næstu áratugum verði 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs.

Upplýsingastarf

Sjóðurinn birtir í ársbyrjun hvers árs auglýsingu í dagblöðum þar sem gerð er grein fyrir starfsemi og reikningum fyrir liðið ár. Sjóðurinn sendir sjóðfélögum hálfárslega, í mars og september, yfirlit yfir móttækin iðgjöld ásamt útreikningi á áunnum lífeyrisréttindum. Með yfirlitinu fylgir jafnframt sjóðfélagabréf þar sem greint er frá starfseminni á liðnum mánuðum. Á ársfundi sjóðsins á liðnu ári var m.a. gerð grein fyrir skýrslu stjórnar, ársreikningi, fjárfestingastefnu og tryggingafræðilegri stöðu sjóðsins. Á vefsíðu sjóðsins má nálgast almennar upplýsingar um sjóðinn, starfsemi, eignasafn, iðgjald, lífeyrisrétt og lánareglur.

Áhrif erfiðleika á fjármálamarkaði

Erfiðleikar í íslensku efnahagsumhverfi hefur haft neikvæð áhrif á afkomu lífeyrissjóðsins. Fall viðskiptabankanna í október 2008 og óvissa í íslensku efnahagsumhverfi í kjölfarið hefur haft í för með sér frekari niðurfærslu á skuldabréfaeigninni á árinu 2009. Í skýringum í ársreikningi er greint frá áhrifum þess og þeirri óvissu sem því tengist. Jafnframt er í skýringum greint frá óvissu í mati á fjárfestingum og stöðu framvirkra gjaldmiðlavarnarsamninga. Vegna gildandi reglna um gjaldeyrisviðskipti er sjóðnum ekki mögulegt að beita gjaldeyrisvörnum og er erlend verðbréfaeign sjóðsins því óvarin gagnvart gengissveiflum íslensku krónunnar.

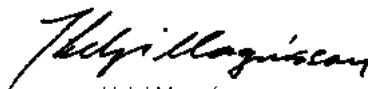
Eftir lok reikningsársins hafa óverulegar breytingar verið á erlendum hlutabréfamörkuðum og á gengi íslensku krónunnar.

Reykjavík 23. febrúar 2010.

Stjórn

Ragnar Ónundarson
stjórnarformaður

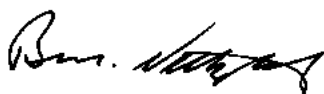
Helgi Magnússon
varaformaður

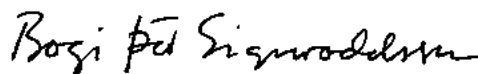
Ásta R. Jónasdóttir

Benedikt Kristjánsson

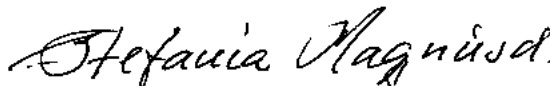
Benedikt Vilhjálmsson

Bogi P. Siguroddsson

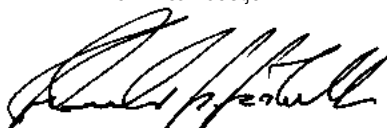

Hannes G. Sigurðsson

Stefanía Magnúsdóttir

Framkvæmdastjóri

Guðmundur P. Þórhallsson

Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris á árinu 2009

	Skýr.	2009	2008
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		5.482.972	5.720.504
Iðgjöld launagreiðenda		10.660.420	11.103.708
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(136.526)	17.106
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði		306.438	258.384
	<i>Iðgjöld</i>	<u>16.313.304</u>	<u>17.099.702</u>
Lífeyrir			
Lífeyrir	6	6.921.052	5.016.144
Umsjónarnefnd eftirlauna		(1.374)	(1.427)
Annar beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		7.345	6.770
	<i>Lífeyrir</i>	<u>6.927.023</u>	<u>5.021.487</u>
Fjárfestingartekjur			
Tekjur (gjöld) af eignarhlutum	7	6.033.792	(43.519.256)
Tekjur (gjöld) af húseignum og lóðum		7.031	(1.883)
Vaxtatekjur (-gjöld) og gengismunur	8	35.936.111	21.404.580
Breytingar á niðurfærslu	10	(16.505.240)	(9.877.647)
	<i>Fjárfestingartekjur</i>	<u>25.471.694</u>	<u>(31.994.206)</u>
Fjárfestingargjöld			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		274.417	241.146
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		244.820	220.731
Aðrar tekjur	9	67.548	69.485
Hækkun (lækkun) á hreinni eign á árinu.		34.406.286	(20.308.383)
Hrein eign frá fyrra ári		<u>248.760.967</u>	<u>269.069.350</u>
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris		<u>283.167.253</u>	<u>248.760.967</u>

Fjárhæðir í þúsundum króna.

Efnahagsreikningur 31. desember 2009

<i>Eignir</i>	Skýr.	2009	2008
Fjárfestingar			
Húseignir og lóðir	12	254.563	267.643
Verðbréf með breytilegum tekjum	11	109.002.291	90.934.986
Verðbréf með föstum tekjum	10	106.991.937	93.303.813
Veðlán	10	44.575.531	42.144.667
Bankainnstæður		1.427.504	456.765
		<u>262.251.826</u>	<u>227.107.874</u>
<i>Fjárfestingar</i>			
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur	5	2.321.200	1.884.500
Aðrar kröfur		323.118	125.729
		<u>2.644.318</u>	<u>2.010.229</u>
<i>Kröfur</i>			
Aðrar eignir			
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	12	66.413	73.316
Sjóður og veltiinnlán		36.534.906	35.593.403
		<u>36.601.319</u>	<u>35.666.719</u>
<i>Aðrar eignir</i>			
Eignir samtals		301.497.463	264.784.822
 <i>Skuldir</i>			
Skuldir við lánastofnanir	13	17.881.366	15.674.409
Aðrar skuldir		448.844	349.446
		<u>18.330.210</u>	<u>16.023.855</u>
<i>Skuldir</i>			
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>283.167.253</u>	<u>248.760.967</u>
Skipting á hreinni eign til greiðslu lífeyris			
Hrein eign sameignardeildar		277.164.023	242.671.542
Hrein eign séreignardeildar – verðbréfaeið	4	5.781.275	6.089.425
Hrein eign séreignardeildar – innlánsleið	4	221.955	0
		<u>283.167.253</u>	<u>248.760.967</u>
Aðrar upplýsingar	14,15		
Mat á lífeyrisskuldbindingum	16		

Sjóðstreymi árið 2009

	2009	2008
Inngreiðslur		
Iðgjöld	15.202.125	16.076.108
Iðgjöld í séreignardeild	360.877	625.348
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði	306.438	258.384
Fjárfestingartekjur	12.427.078	7.125.941
Afborganir verðbréfa	5.754.223	6.217.629
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	9.893.191	41.088.751
Seld verðbréf með föstum tekjum	468.977	2.144.760
Aðrar inngreiðslur	248.978	216.339
	<u>44.661.887</u>	<u>73.753.260</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	5.915.535	4.841.166
Lífeyrir úr séreignardeild	1.011.488	180.321
Fjárfestingargjöld	260.052	229.340
Rekstrarkostnaður án afskrifta	232.005	209.925
Aðrar útgreiðslur	69.491	84.049
	<u>7.488.571</u>	<u>5.544.801</u>
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	37.173.316	68.208.459
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting		
Kaup á verðbréfum með breytilegum tekjum	8.788.324	21.518.493
Kaup á verðbréfum með föstum tekjum	22.793.576	10.608.741
Ný veðlán og útlán	3.667.961	5.942.244
Hækkun á bankainnstæðum	970.739	456.765
Aðrar fjárfestingar	11.211	46.467
	<u>36.231.811</u>	<u>38.572.710</u>
Hækkun á sjóði og veltiinnlánnum	941.505	29.635.749
Sjóður og veltiinnlán í ársbyrjun	35.593.401	5.957.654
Sjóður og veltiinnlán í árslok	<u>36.534.906</u>	<u>35.593.403</u>

Fjárhæðir í þúsundum króna.

Skýringar

Reikningsskilaaðferðir

1. Ársreikningurinn er gerður í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er í íslenskum krónum og fjárhæðir eru birtar í þús. kr.

Gerð ársreiknings krefst þess að stjórnendur taki ákvarðanir, meti og gefi sér forsendur sem hafa áhrif á beitingu reikningsskilaaðferða og birtar fjárhæðir eigna, skulda, tekna og gjalda. Endanlegar niðurstöður kunna að vera frábrugðnar þessu mati.

Mat og forsendur eru endurskoðaðar reglulega og eru áhrifin af breytingum færð á því tímabili sem breyting er gerð og jafnframt á síðari tímabilum ef breytingin hefur áhrif á þau. Upplýsingar um mikilvæg atriði, þar sem óvissa í mati og mikilvægi ákvarðana varðandi reikningsskilaaðferðir hefur mest áhrif á fjárhæðir í reikningsskilunum, er að finna í skýringum nr. 10 og 13.

Fasteignir og rekstrarfjármunir

2. Fasteignir og aðrir rekstrarfjármunir eru færðir á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af stofnverði. Fasteignir eru afskrifaðar um 2 til 4% og aðrir rekstrarfjármunir um 5 til 20% á ári.

Fjárfestingar

3. Verðbréfum í eigu sjóðsins er skipt í verðbréf með breytilegum tekjum, verðbréf með föstum tekjum og veðlán. Til verðbréfa með breytilegum tekjum teljast hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Til verðbréfa með föstum tekjum teljast skuldabréf og önnur verðbréf með föstum vöxtum eða með tiltekna vaxtaviðmiðun. Til veðlána teljast skuldabréfalán með veði í fasteignum.

Verðbréf með breytilegum tekjum skiptast í innlend og erlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini. Erend verðbréf sjóðsins sem skráð eru á skipulegum verðbréfamörkuðum eru eignfærð á markaðsverði miðað við síðasta skráða gengi þeirra í árslok. Verðbréfin eru umreiknuð í íslenskar krónur sbr. skráð kaupgengi hjá Seðlabanka Íslands í árslok. Innlend hlutabréf sjóðsins sem skráð eru í Kauphöll Íslands eru eignfærð á markaðsverði í árslok eða matsverði ef það er lægra, en óskráð hlutabréf á kostnaðarverði eða áætluðu gangvirði ef það er lægra. Eignir í framtakssjóðum eru færðar á gangvirði.

Verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar með áföllnum verðbótum og vöxtum m.v. vaxtakjör verðbréfanna að teknu tilliti til ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi. Afföllin eða gengisaukinn sem myndast við kaup verðbréfanna eru færð í ársreikninginn á afborgunartíma þeirra miðað við virka vexti. Höfuðstólstryggð skuldabréf sem taka mið af hækkun erlendra hlutabréfavisitalna eru færð á nafnverði bréfanna.

Verðbréf með föstum tekjum eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Við niðurfærsluna hafa sérstakar áhættur verið metnar jafnframt því sem reiknuð er almenn niðurfærsla.

Sjóður og veltiinnlán eru færð undir liðnum aðrar eignir í efnahagsreikningi. Um er að ræða þær innstæður í fjármálastofnunum sem ekki eru háðar takmörkunum á notkun og sem bundnar eru til þriggja mánaða eða skemmri tíma. Bankainnstæður sem bundnar eru lengur en 3 mánuði eru færðar undir liðnum fjárfestingar í efnahagsreikningi.

Séreignardeild

4. Verðbréfaleiðin er ávöxtuð samhliða séreignardeild sjóðsins. Innlánsleiðin er ávöxtuð í innlánnum viðskiptabanka og sparisjóða með áherslu á verðtryggð innlán.

Áætluð óinnheimt iðgjöld

5. Áætluð óinnheimt iðgjöld í árslok nema 2.321,2 milljónum kr. og eru þau færð í efnahagsreikningi undir liðnum kröfur á launagreiðendur. Mat þeirra byggist á reynslu liðinna ára og stuðst er við gögn og greiðslur sem fyrir liggja um skil eftir lok reikningsárs.

Skýringar

Lífeyrir

6. Sundurliðun lífeyrisgreiðslna:

	2009	2008
Ellilífeyrir	3.757.402	3.019.289
Örorkulífeyrir	1.542.973	1.288.891
Makalífeyrir	500.206	429.723
Barnalífeyrir	108.983	97.920
Samtals úr sameignardeild	5.909.564	4.835.823
Lífeyrir úr verðbréfaeið	984.820	180.321
Lífeyrir úr innlánsleið	26.668	0
Samtals úr séreignardeild	1.011.488	180.321
Samtals lífeyrir	6.921.052	5.016.144

Fjárfestingartekjur

7. Tekjur (gjöld) af eignarhlutum:

	2009	2008
Innlend hlutabréf	(269.744)	(46.397.179)
Erlend hlutabréf	6.303.536	2.877.923
Samtals	6.033.792	(43.519.256)

8. Vaxtatekjur (-gjöld) og gengismunur:

Sjóðfélagalán	5.305.575	7.109.401
Innlend skuldabréf	15.794.551	19.433.016
Innlend hlutdeildarskírteini	303.886	0
Erlend hlutdeildarskírteini	13.033.853	13.631.589
Bankainnstæður ofl.	3.498.262	4.211.462
Gjaldmiðlavarnarsamningar, varúðarfærsla	(2.206.957)	0
Gjaldmiðlavarnarsamningar	0	(23.170.414)
Dráttarvextir	185.049	131.768
Lántökugjöld	21.892	57.758
Samtals	35.936.111	21.404.580

Aðrar tekjur

9. Aðrar tekjur:

Innheimtubóknarir vegna þjónustu við samtök ofl.	67.548	69.485
--	--------	--------

Skýringar

Verðbréf með föstum tekjum og veðlán

10. Innlend skuldabréf í árslok greinast þannig:

Verðbréf með föstum tekjum

	2009	2008
Íbúðalánasjóður	1.100.608	1.113.230
Húsnæðisbréf	895.302	1.048.842
Húsbréf	5.765.100	5.647.360
Íbúðabréf	63.861.710	46.403.177
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	3.448.593	2.737.779
Bankar og sparisjóðir	10.286.607	16.865.202
Fyrirtæki	13.327.142	14.808.450
Sveitarfélög	2.909.853	1.553.840
Ýmsir lánasjóðir	5.397.022	3.125.933
Samtals	<u>106.991.937</u>	<u>93.303.813</u>

Veðlán

Sjóðfélagar	41.648.192	39.362.628
Veðlán vegna stofnlánasjóða	639.663	641.398
Önnur veðskuldabréf	2.287.676	2.140.641
Samtals	<u>44.575.531</u>	<u>42.144.667</u>

Niðurfærsla skuldabréfa

Niðurfærsla 1.1.	9.943.429	69.000
Endanlega afskrifuð lán á árinu	(7.042.685)	(3.218)
Breyting á niðurfærslu	16.505.240	9.877.647
Niðurfærsla 31.12.	<u>19.405.984</u>	<u>9.943.429</u>

Sundurliðun niðurfærslu í árslok

Veðskuldabréf	738.068	86.303
Skuldabréf banka og sparisjóða	8.719.432	4.245.072
Skuldabréf fyrirtækja	9.948.484	5.612.054
Samtals	<u>19.405.984</u>	<u>9.943.429</u>

Verðbréf með föstum tekjum eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu í kjölfar falls fjármálakerfisins. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Við niðurfærsluna hafa sérstakar áhættur verið metnar jafnframt því sem reiknuð er almenn niðurfærsla. Niðurfærslan hefur verið dregin frá í fjárhæðum einstakra skuldabréfaflokka í skiptingu skuldabréfaeignarinnar.

Af þingskráðum skuldabréfum, þar sem kaupverð lá fyrir í Kauphöll Íslands þann 31. desember 2009, nam markaðsvirðið 69.592 m.kr.

Óvissa er um endurgreiðslu skuldabréfa fyrirtækja, banka og sparisjóða og endurspeglast hún í mati þeirra í efnahagsreikningi. Verði endanleg niðurstaða um mat þeirra frábrugðin mati sjóðsins getur það leitt til breytinga á hreinni eign og haft áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins.

Skýringar

Verðbréf með breytilegum tekjum

11. Verðbréf með breytilegum tekjum greinast þannig í árslok:

	Bókfært verð
Innlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini	4.771.806
Erlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini	104.230.485
Samtals	<u>109.002.291</u>

Sjóðurinn á hlutabréf í eftirtöldum félögum skráðum í Kauphöll Íslands:

Hlutabréf skráð í Kauphöll Íslands	Eignarhluti %	Bókfært verð
Bakkavör Group hf.	7,2	311.972
Century Aluminium Company	0,2	287.700
Marel hf.	3,6	1.615.828
Nýherji hf.	3,2	90.000
Össur hf.	1,8	1.271.152
Samtals		<u>3.576.652</u>

Óskráð hlutabréf

Eignarh.fél. líf.sj. um Verðbréfabíng og önnur félög	12,9	1.556
Eimskipafélag Íslands hf.	0,6	133.615
Framtakssjóður Íslands GP ehf.	19,9	799
Stoðir hf.	0,4	85.917
Samtals		<u>221.887</u>
Hlutabréf alls.		<u>3.798.539</u>

Hlutabréf skráð í Kauphöll Íslands eru færð á markaðsverði í árslok 2009 eða matsverði ef það er lægra. Óskráð hlutabréf eru færð á kostnaðarverði eða áætluðu gangvirði ef það er lægra.

Sjóðurinn á hluti/hlutadeildarskírteini í eftirtöldum innlendum félögum:

Óskráðir hlutir/hlutdeildarskírteini í samlagsfélögum	Eignarhluti %	Bókfært verð
Auður fagjáfrestasjóður slf.	9,4	19.769
Brú II Venture Capital	12,9	897.456
Frumtak slhf.	9,9	56.043
Samtals		<u>973.268</u>

Hlutir/hlutdeildarskírteini eru færð á áætluðu gangvirði í árslok 2009.

Skýringar

Verðbréf með breytilegum tekjum (frh.)

Skipting erlendra verðbréfa eftir fjárvörsluaðilum í árslok:

Hlutdeildarskírteini í hlutabréfasjóðum

	Bókfært verð
JP Morgan Flemming	13.739.915
Vanguard Group	12.768.881
AllianceBernstein Capital Management	12.757.964
Asian Portfolio.	9.432.137
Morgan Stanley	5.369.038
Schroder Investment Management	5.035.485
State Street	4.853.574
Franklin Templeton	3.963.037
Black Rock ML	4.564.487
SVG Capital	2.472.390
Aðrir hlutabréfasjóðir	6.537.140
Samtals	81.494.048

Hlutdeildarskírteini í skuldabréfasjóðum

PIMCO	504.429
-----------------	---------

Erlend hlutabréf

Schroder Investment Management	22.232.008
Erlend verðbréfaeign alls	104.230.485

Skipting erlendra verðbréfa eftir viðmiðun um ávöxtun

Hlutdeildarskírteini, heimsvísitölusöfn MSCI *.	75.158.503
Asian Portfolio.	9.432.137
Framtakssjóðir (Private Equity)	19.135.416
Hlutdeildarskírteini í skuldabréfasjóðum.	504.429
Samtals	104.230.485

*MSCI stendur fyrir heimsvísitölu Morgan Stanley, en hún er helsti mælikvarði á breytingu hlutabréfaverðs í heiminum.

Skipting erlendra verðbréfa eftir gjaldmiðlum

	USD	EUR	JPY	Aðrar myntir	Samtals
Hlud.skírteini í hlutab.sjóðum	31.666.756	21.578.028	7.359.673	20.889.591	81.494.048
Hlud.skírteini í skuldabr.sjóðum	47.013	75.160	0	382.256	504.429
Erlend hlutabréf	10.484.616	4.508.652	2.029.782	5.208.958	22.232.008
Samtals	42.198.385	26.161.840	9.389.455	26.480.805	104.230.485

Sjóðurinn hefur skuldbundið sig á næstu árum til að leggja 21.400 m.kr. í erlenda framtakssjóði og 6.600 m.kr. í innlenda framtakssjóði.

Skýringar

Húseignir, rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir

12. Húseignir, rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir greinast þannig:

	Eignarhluti í Húsi verslunar- innar 21,25%	Aðrar eignir	Samtals
Heildarverð 1.1.2009	412.910	329.263	742.173
Breyting á árinu.	0	10.876	10.876
Heildarverð 31.12.2009	412.910	340.139	753.049
Afskrifað áður	145.267	255.219	400.486
Afskrifað á árinu	13.080	18.507	31.587
Afskrifað samtals	158.347	273.726	432.073
Bókfært verð 31.12.2009	254.563	66.413	320.976
	Fasteignamat	Brunabótamat	Bókfært verð
Mat á eignarhluta í Húsi verslunarinnar	462.600	694.950	254.563
Vátryggingarverðmæti varanlegra rekstrarfjármuna nam 650.490 þús.kr.			
Afskriftarhlutföll	2 til 4%	5 til 20%	

Skuldir við lánastofnanir vegna framvirkra gjaldmiðlavarnarsamninga

13. Sjóðurinn hefur á undanförunum árum verið í viðskiptum við innlenda banka vegna gjaldmiðlavarnarsamninga, í þeim tilgangi að draga úr áhættu vegna misvægis á gjaldmiðlasamsetningu erlendra verðbréfaeignar sjóðsins gagnvart gengisvísitölu íslensku krónunnar og til að draga úr gjaldeyrisáhættu sjóðsins. Gerðir voru framvirkir gjaldmiðlavarnarsamningar að fjárhæð 93.175 m.kr. en það samsvarar verðmæti gengistryggðra eigna sjóðsins sem námu á þeim tíma 93.415 m.kr.

Í tengslum við fall viðskiptabankanna í október 2008 telur sjóðurinn að forsendur þessara samninga hafi brostið og byggir þar m.a. á ytri og innri sérfræðiálitum. Sjóðurinn hefur lagt fram tilboð til skilaneftnda bankanna um uppgjör samninganna byggt á forsendum fyrrgreindra sérfræðiálita og er metin nettóskuld sjóðsins í árslok með áætluðum vöxtum 17.881 m.kr. Sú fjárhæð er færð í efnahagsreikninginn. Sjóðurinn telur að framangreint mat á áhrifum samninganna sé byggt á bestu vitneskju, miðað við stöðu við gerð ársreikningsins en bendir á óvissu um endanlega niðurstöðu um uppgjör samninganna. Verði niðurstaðan frábrugðin mati sjóðsins getur það leitt til breytinga á hreinni eign og haft áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins.

Við gerð ársreikningsins hefur sjóðurinn gert ráð fyrir að geta skuldajafnað skuldabréfum og öðrum kröfum gagnvart þeim aðilum sem kröfur eiga á sjóðinn vegna skuldastöðu framvirkra gjaldmiðlavarnarsamninga.

Starfsmannamál

14. Fjöldi stöðugilda á árinu 2009 var 29,3. Heildarfjárhæð launa nam 254,4 m.kr. og launatengd gjöld 52,3 m.kr.

Skýringar

Laun til stjórnar, framkvæmdastjóra og þóknanir til endurskoðenda

15. Launagreiðslur til stjórnenda vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins greinast þannig:

Ragnar Öundurson, formaður	1.197
Helgi Magnússon, varaformaður	1.539
Ásta R. Jónasdóttir	599
Benedikt Kristjánsson	1.026
Benedikt Vilhjálmsson	1.026
Bogi P. Siguroddsson	1.026
Hannes G. Sigurðsson	257
Stefanía Magnúsdóttir	599
Varamenn og fráfarandi stjórnarmenn	2.863
Guðmundur P. Þórhallsson, framkvæmdastjóri	18.258
Fráfarandi forstjóri (fullnaðaruppgjör)	32.870
Samtals	<u>61.260</u>

Póknun til endurskoðenda nam 25,9 m.kr. og skiptist á eftirfarandi hátt:

Endurskoðun og aðstoð við reikningsskil 13,8 m.kr., könnun árshlutareiknings 5,2 m.kr. og innri endurskoðun 6,9 m.kr.

Tryggingafræðileg úttekt

16. Mat á lífeyrisskuldbindingum:

Tryggingafræðileg úttekt miðað við árslok 2009 sýnir að heildareignir sjóðsins samanborið við heildarskuldbindingar eru neikvæðar um 10,8%. Við úttektina er miðað við að ávöxtun sjóðsins á næstu áratugum verði 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs. Eignir samanborið við áfallnar skuldbindingar eru neikvæðar um 13,8%. Í framangreindri úttekt er tekið tillit til framlags úr ríkissjóði til jöfnunar á örorkubyrði lífeyrissjóða.

Sundurlíðun tryggingafræðilegrar athugunar í milljónum króna:

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris	277.164		277.164
Núvirði verðbréfa	6.893		6.893
Lækkun v/núvirði fjárfestingakostnaðar	(6.616)		(6.616)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	235.766	235.766
Eignir samtals	<u>277.441</u>	<u>235.766</u>	<u>513.207</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir	262.872	205.259	468.131
Örorkulífeyrir	34.970	26.670	61.640
Makalífeyrir	21.676	16.170	37.846
Barnalífeyrir	620	2.663	3.283
Rekstrarkostnaður	1.653	2.513	4.166
Skuldbindingar samtals	<u>321.791</u>	<u>253.275</u>	<u>575.066</u>
Eignir umfram skuldbindingar	<u>(44.350)</u>	<u>(17.509)</u>	<u>(61.859)</u>
Í hlutfalli af skuldbindingum	<u>(13,8%)</u>	<u>(6,9%)</u>	<u>(10,8%)</u>

Kennitölur

	2009	2008	2007	2006	2005
Hrein nafnávöxtun *	9,9%	-11,8%	7,0%	20,5%	20,9%
Raunávöxtun *	1,2%	-24,1%	1,1%	12,7%	16,1%
Hrein raunávöxtun *	1,1%	-24,2%	1,1%	12,7%	16,1%
Hrein raunávöxtun (5 ára meðaltal)	0,3%	2,3%	10,6%	9,8%	7,0%
Hrein raunávöxtun (10 ára meðaltal)	2,2%	3,2%	6,9%	7,8%	7,3%
Rekstrarkostnaður að frádr. öðrum tekjum					
Kostnaður í % af iðgjöldum	1,11%	0,92%	0,88%	1,00%	1,02%
Kostnaður í % af eignum	0,07%	0,06%	0,05%	0,06%	0,06%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Fjöldi virkra sjóðfélaga	32.305	33.120	32.971	31.682	30.446
Fjöldi lífeyrisþega	9.049	8.386	7.929	7.573	7.250
Lífeyrir í % af iðgjöldum **	37,0%	29,4%	27,1%	28,1%	28,1%
Stöðugildi á árinu.	29,3	28,6	27,5	27,1	27,5
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	-10,8%	-7,2%	4,7%	7,9%	6,1%
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	-13,8%	-9,8%	21,8%	31,8%	27,4%
Skipting fjárfestinga					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	36,7%	35,1%	51,5%	56,7%	50,8%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	39,4%	39,3%	30,8%	24,8%	31,9%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	4,9%	5,0%	2,7%	2,0%	1,6%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	1,4%	1,8%	1,6%	3,2%	1,2%
Veðlán	17,0%	18,6%	13,4%	13,3%	14,5%
Annað	0,6%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	60,2%	61,5%	67,6%	65,2%	70,0%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	39,8%	38,5%	32,4%	34,8%	30,0%
Skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	63,6%	62,4%	61,3%	60,5%	59,7%
Örorkulífeyrir	26,1%	26,7%	27,3%	27,4%	27,6%
Makalífeyrir	8,5%	8,9%	9,2%	9,7%	10,1%
Barnalífeyrir	1,8%	2,0%	2,2%	2,4%	2,6%
Séreignardeild – verðbréfaeild					
Hrein nafnávöxtun *	9,8%	-11,8%	7,0%	20,5%	16,1%
Hrein raunávöxtun *	1,0%	-24,2%	1,1%	12,7%	16,1%
Fjöldi virkra sjóðfélaga	2.025	2.700	2.843	3.025	4.163
Fjöldi lífeyrisþega	518	69	46	27	14
Séreignardeild – innlánsleið (stofnuð 2009)					
Hrein nafnávöxtun *	11,9%				
Hrein raunávöxtun *	3,0%				
Fjöldi virkra sjóðfélaga	54				
Fjöldi lífeyrisþega	10				
Bankainnstæður	100%				
Eignir í íslenskum krónum	100%				

* Ávöxtun er reiknuð skv. reglum FME (ekki daglegt gengi eigna)

** Framlag ríkisins frá og með 2007 til jöfnunar á örorkubyrdi er tekið með í útreikningi

Deildaskiptur ársreikningur
2009

Deildaskipt yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris á árinu 2009

	Samtrygg- ingardeild	Séreignardeild		Samtals
		Verðbréfaeið	Innlánsleið	
Iðgjöld				
Iðgjöld sjóðfélaga	5.257.573	219.608	5.791	5.482.972
Iðgjöld launagreiðenda	10.380.410	275.412	4.598	10.660.420
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	8.006	(370.305)	225.773	(136.526)
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði	306.438	0	0	306.438
<i>Iðgjöld</i>	<u>15.952.427</u>	<u>124.715</u>	<u>236.162</u>	<u>16.313.304</u>
Lífeyrir				
Lífeyrir	5.909.564	984.820	26.668	6.921.052
Umsjónarnefnd eftirlauna	(1.374)	0	0	(1.374)
Annar beinn kostnaður vegna örorkulífeyris.	7.345	0	0	7.345
<i>Lífeyrir</i>	<u>5.915.535</u>	<u>984.820</u>	<u>26.668</u>	<u>6.927.023</u>
Fjárfestingartekjur				
Tekjur af eignarhlutum.	5.902.132	131.660	0	6.033.792
Tekjur (gjöld) af húseignum og lóðum	6.878	153	0	7.031
Vaxtatekjur (-gjöld) og gengismunur	35.138.546	784.145	13.420	35.936.111
Breytingar á niðurfærslu	(16.145.087)	(360.153)	0	(16.505.240)
<i>Fjárfestingartekjur</i>	<u>24.902.469</u>	<u>555.805</u>	<u>13.420</u>	<u>25.471.694</u>
Fjárfestingargjöld				
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	271.875	2.035	507	274.417
Rekstrarkostnaður				
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	242.553	1.815	452	244.820
Aðrar tekjur	67.548	0	0	67.548
Hækkun (lækkun) á hreinni eign á árinu	34.492.481	(308.150)	221.955	34.406.286
Hrein eign frá fyrra ári	242.671.542	6.089.425	0	248.760.967
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris	<u>277.164.023</u>	<u>5.781.275</u>	<u>221.955</u>	<u>283.167.253</u>

Fjárhæðir í þúsundum króna.

Deildaskiptur efnahagsreikningur 31. desember 2009

<i>Eignir</i>	Samtrygg- ingardeild	Séreignardeild		Samtals
		Verðbréfaeið	Innlánsleið	
Fjárfestingar				
Húseignir og lóðir	254.563	0	0	254.563
Verðbréf með breytilegum tekjum	106.772.574	2.229.717	0	109.002.291
Verðbréf með föstum tekjum	104.803.343	2.188.594	0	106.991.937
Veðlán	43.663.708	911.823	0	44.575.531
Bankainnstæður	1.188.006	24.808	214.690	1.427.504
<i>Fjárfestingar</i>	<u>256.682.194</u>	<u>5.354.942</u>	<u>214.690</u>	<u>262.251.826</u>
Kröfur				
Kröfur á launagreiðendur	2.273.718	47.482	0	2.321.200
Aðrar kröfur	316.508	6.610	0	323.118
<i>Kröfur</i>	<u>2.590.226</u>	<u>54.092</u>	<u>0</u>	<u>2.644.318</u>
Aðrar eignir				
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	66.413	0	0	66.413
Sjóður og veltiinnlán	35.780.443	747.198	7.265	36.534.906
<i>Aðrar eignir</i>	<u>35.846.856</u>	<u>747.198</u>	<u>7.265</u>	<u>36.601.319</u>
Eignir samtals	295.119.276	6.156.232	221.955	301.497.463
 Skuldir				
Skuldir við lánastofnanir	17.515.590	365.776	0	17.881.366
Aðrar skuldir	439.663	9.181	0	448.844
<i>Skuldir</i>	<u>17.955.253</u>	<u>374.957</u>	<u>0</u>	<u>18.330.210</u>
 Hrein eign til greiðslu lífeyris	<u>277.164.023</u>	<u>5.781.275</u>	<u>221.955</u>	<u>283.167.253</u>

Fjárhæðir í þúsundum króna.

Deildaskipt yfirlit um sjóðstreymi árið 2009

	Samtrygg- ingardeild	Séreignardeild		Samtals
		Verðbréfaleið	Innlánsleið	
Inngreiðslur				
Iðgjöld	15.202.125	124.715	236.162	15.563.002
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði	306.438	0	0	306.438
Fjárfestingartekjur	11.774.428	639.230	13.420	12.427.078
Afborganir verðbréfa	5.457.914	296.309	0	5.754.223
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	9.383.749	509.442	0	9.893.191
Seld verðbréf með föstum tekjum	444.828	24.149	0	468.977
Aðrar inngreiðslur	248.978	0	0	248.978
	<u>42.818.460</u>	<u>1.593.845</u>	<u>249.582</u>	<u>44.661.887</u>
Útgreiðslur				
Lífeyrir	5.915.535	984.820	26.668	6.927.023
Fjárfestingargjöld	257.510	2.035	507	260.052
Rekstrarkostnaður án afskrifta	229.737	1.816	452	232.005
Aðrar útgreiðslur	69.491	0	0	69.491
	<u>6.472.273</u>	<u>988.671</u>	<u>27.627</u>	<u>7.488.571</u>
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	36.346.187	605.174	221.955	37.173.316
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting				
Kaup á verðbréfum með breytilegum tekjum	8.608.757	179.567	0	8.788.324
Kaup á verðbréfum með föstum tekjum	22.327.847	465.729	0	22.793.576
Ný veðlán og útlán	3.593.015	74.946	0	3.667.961
Hækkun á bankainnstæðum	740.602	15.448	214.689	970.739
Aðrar fjárfestingar	10.982	229	0	11.211
	<u>35.281.203</u>	<u>735.919</u>	<u>214.689</u>	<u>36.231.811</u>
Hækkun (lækkun) á sjóði og veltiinnlánum	1.064.984	(130.745)	7.266	941.505
Sjóður og veltiinnlán í ársbyrjun	34.715.459	877.942	0	35.593.401
Sjóður og veltiinnlán í árslok	35.780.443	747.197	7.266	36.534.906

Fjárhæðir í þúsundum króna.

Annual Report **2009**

Independent Auditor's Report

To the Board of Directors and Members of the Pension Fund of Commerce

We have audited the accompanying financial statements of the Pension Fund of Commerce for the year 2009. The financial statements consist of the Director's report, a Statement of changes in net assets for pension payments, a Balance sheet, a Statement of cash flows and Financial indicators.

Management's Responsibility for the Financial Statement

Management is responsible for the preparation and fair presentation of these financial statements in accordance with the requirements of the Icelandic Accounting Act and regulations about financial statements of pension funds. This responsibility includes: designing, implementing and maintaining internal control relevant to the preparation and fair presentation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error: selecting and applying appropriate accounting policies: and making accounting estimates that are reasonable in the circumstances.

Auditor's Responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those Standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance whether the financial statements are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the financial statements. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the financial statements in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by management, as well as evaluating the overall presentation of the financial statements.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the accompanying financial statements give a true and fair view of the fund's financial position as of December 31, 2009 and of its financial performance and its cash flows for the year then ended in accordance with law and generally accepted accounting standards in Iceland.

Note

Without qualifying our opinion, we wish to draw attention to note no. 13, which refers to the evaluation and definition of liabilities relating to forward currency hedging contracts. The final result of the settlement of these contracts remains uncertain. We also wish to point out that there is uncertainty with respect to valuation of domestic bonds, as explained in note no. 10.

Reykjavik February 23, 2010

PricewaterhouseCoopers hf.

Vignir Rafn Gíslason

Report of the Board of Directors 2009

Number of fund members, employers and contributions received

A total of 47,661 members paid contributions to the fund during 2009. The fund had 32,305 members who pay regular contributions each month. A total of 7,152 employers paid contributions during the year on behalf of their employees. Contributions amounted to ISK 16,313 million, which is a decrease of 4.6% from the previous year.

Loans and securities investments

The fund allocated ISK 35,250 million to loans and investments in securities. Loans to fund members amounted to ISK 3,507 million and investments in state bonds and housing bonds from the Housing Financing Fund (Íbúðalánasjóður) was ISK 15,357 million. Loans to investment funds and other bonds backed by mortgages amounted to ISK 160 million. Purchases of market securities issued by companies amounted to ISK 4,895 million and ISK 2,543 million by municipalities and Municipality Credit Iceland. Bonds were sold for ISK 665 million. The fund purchased domestic shares for ISK 929 million and sold shares for ISK 187 million. The fund bought foreign securities for ISK 7,859 million and sold foreign securities for ISK 9,706 million.

Pension payments, disposable resources and net assets for pension payments

The fund has two divisions, a common pension fund and a private pension fund. Pension payments to 9,049 pensioners in the common division amounted to ISK 5,910 million. Pension payments increased by 22.2% from the previous year, and the number of pensioners increased by 7.9%. Pension payments from the private pension fund amounted to ISK 1,011 million to 528 pensioners. Disposable resources amounted to ISK 37,173 million. Net assets for pension payments for the common pension fund was ISK 277,164 million, compared with ISK 242,672 million at the end of 2008. Private pension savings amounted to ISK 6,003 million, compared with ISK 6,089 million at the end of 2008. Total assets for the common and the private pension fund amounted to ISK 283,167 million, compared with ISK 248,761 million at the end of 2008.

Operating expenses

Operating expenses amounted to ISK 245 million. Operating expenses after deduction of other income was ISK 177 million, which was 1.11% of contributions compared with 0.92% in 2008. Operating expenses as a proportion of assets was 0.07% compared with 0.06% in 2008. Staff positions numbered 29.3. Salaries totalled ISK 254.4 million and salary-related expenses ISK 52.3 million.

Return on investment

Return on investment was 10.0%, which is equivalent to 1.2% rate of return in real terms. Net real return was 1.1%, i.e. return, after deducting operating expenses from net investment earnings. The five-year average real return is 0.3% p.a. and the ten-year average real return is 2.2% p.a.

Actuarial assessment

An actuarial assessment was undertaken on the Fund's assets and liabilities as of year-end 2009. Assets compared with total liabilities are negative by 10.8%. The premise of the assessment is that the Fund's return on assets over the coming decades will be 3.5% above the rise in the Consumer Price Index.

Publicity

At the beginning of each year, the fund publishes a report in the press on its activities during the previous year. Every six months, in March and September each year, the fund sends its members a statement of their premiums payments, together with a calculation of their accrued pension rights. The summary is also accompanied by a letter to Fund members, containing information on activities over recent months. At the Annual General Meeting last year, the board of director's report, annual accounts, investment policy and actuarial valuation was presented. Information about the fund and details of its activities, investments, asset allocation and liabilities, premiums, pension rights and loan rules can be found on its website.

Impact of problems on financial markets

Difficulties in the Icelandic economy have had a negative impact on the Pension Fund's return on investment. The collapse of the commercial banks in October 2008, and the uncertainty in the Icelandic economy which followed, have led to a further reduction in the value of domestic bond holdings in 2009. The notes to the annual report explain the impact and uncertainty of these factors. The notes also explain the uncertainty relating to valuation of investments, and the situation with regard to forward currency hedging contracts. Due to the rules in force with respect to foreign exchange dealings, the Fund cannot apply currency hedging, and thus the Fund's foreign securities holdings are exposed to fluctuations in the exchange rate of the Icelandic króna (ISK).

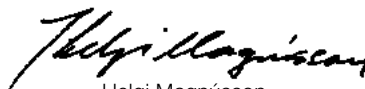
Since the end of the financial year, foreign securities markets and the exchange rate of the Icelandic króna (ISK) have undergone only minor changes.

Reykjavík February 23, 2010

Board of Directors

Ragnar Órundarson
Chairman of the Board

Helgi Magnússon
Vice-Chairman

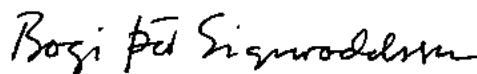
Ásta R. Jónasdóttir

Benedikt Kristjánsson

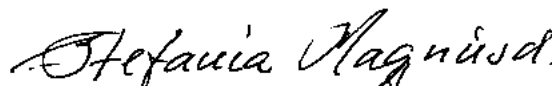
Benedikt Vilhjálmsson

Bogi P. Siguroddsson

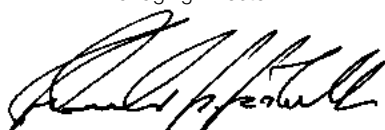

Hannes G. Sigurðsson

Stefanía Magnúsdóttir

Managing Director

Guðmundur P. Þórhallsson

Statement of Changes in Net Assets for Pension Payments 2009

	2009	2008
Premiums		
Members	5,482,972	5,720,504
Employers	10,660,420	11,103,708
Transfer of rights and repayments	(136,526)	17,106
State contribution to equalize disability pension burden.	306,438	258,384
<i>Premiums</i>	<u>16,313,304</u>	<u>17,099,702</u>
Pensions		
Pensions	6,921,052	5,016,144
Received from the Retirement Committee	(1,374)	(1,427)
Other direct expenses from disability pensions	7,345	6,770
<i>Pensions</i>	<u>6,927,023</u>	<u>5,021,487</u>
Investment income		
Income (expenses) from shareholdings	6,033,792	(43,519,256)
Income (expenses) from real estate	7,031	(1,883)
Interest income and exchange rate difference	35,936,111	21,404,580
Changes in reduction	(16,505,240)	(9,877,647)
<i>Investment income</i>	<u>25,471,694</u>	<u>(31,994,206)</u>
Investment expenses		
Office and management expenses	274,417	241,146
Operating expenses		
Office and management expenses	244,820	220,731
Other income	67,548	69,485
(Decrease) increase in net assets	34,406,286	(20,308,383)
Net assets from previous year-end	<u>248,760,967</u>	<u>269,069,350</u>
Net assets for pension payments at year-end	<u>283,167,253</u>	<u>248,760,967</u>

All amounts are in thousands of Icelandic króna

Balance Sheet as of December 31, 2009

	2009	2008
Investments		
Real estate	254,563	267,643
Variable-income securities	109,002,291	90,934,986
Fixed-income securities	106,991,937	93,303,813
Mortgage loans	44,575,531	42,144,667
Bank deposits	1,427,504	456,765
<i>Investments</i>	<u>262,251,826</u>	<u>227,107,874</u>
Claims		
Claims on employers	2,321,200	1,884,500
Other claims	323,118	125,729
<i>Claims</i>	<u>2,644,318</u>	<u>2,010,229</u>
Other assets		
Operating and other tangible assets	66,413	73,316
Cash and current deposits	36,534,906	35,593,403
<i>Other assets</i>	<u>36,601,319</u>	<u>35,666,719</u>
Total assets	301,497,463	264,784,822
Liabilities		
Amounts owed to credit institutions	17,881,366	15,674,409
Other liabilities	448,844	349,446
<i>Liabilities</i>	<u>18,330,210</u>	<u>16,023,855</u>
Net assets for pension payments at year-end	<u>283,167,253</u>	<u>248,760,967</u>
Divison of net assets for pension payments		
Common pension fund	277,164,023	242,671,542
Private pension fund – Securities division	5,781,275	6,089,425
Private pension fund – Deposit division	221,955	0
	<u>283,167,253</u>	<u>248,760,967</u>

All amounts are in thousands of Icelandic króna

Statement of Cash Flows 2009

	2009	2008
Inflow		
Premiums	15,202,125	16,076,108
Premiums to private pension funds	360,877	625,348
State contribution to equalize disability pension burden.	306,438	258,384
Investment income	12,427,078	7,125,941
Bond payments.	5,754,223	6,217,629
Sold variable-income securities	9,893,191	41,088,751
Sold fixed-income securities	468,977	2,144,760
Other inflow	248,978	216,339
<i>Inflow</i>	<u>44,661,887</u>	<u>73,753,260</u>
Outflow		
Pensions	5,915,535	4,841,166
Pensions from private pension funds.	1,011,488	180,321
Investment expenses.	260,052	229,340
Operating expenses without depreciation	232,005	209,925
Other outflow.	69,491	84,049
<i>Outflow</i>	<u>7,488,571</u>	<u>5,544,801</u>
Disposable resources for purchase of securities and other investments.	37,173,316	68,208,459
Purchase of securities and other investments		
Variable-income securities	8,788,324	21,518,493
Fixed-income securities	22,793,576	10,608,741
New mortgage loans and lending	3,667,961	5,942,244
Increase in bank deposits	970,739	456,765
Other investments	11,211	46,467
<i>Total investments</i>	<u>36,231,811</u>	<u>38,572,710</u>
Increase in current deposits	941,505	29,635,749
Current deposits at beginning of year	35,593,401	5,957,654
Current deposits at year-end	<u>36,534,906</u>	<u>35,593,403</u>

All amounts are in thousands of Icelandic króna

Financial Indicators

	2009	2008	2007	2006	2005
Net nominal return on investment *	9.9%	-11.8%	7.0%	20.5%	20.9%
Real return on investment *	1.2%	-24.1%	1.1%	12.7%	16.1%
Net real return on investment	1.1%	-24.2%	1.1%	12.7%	16.1%
Net real return (five-year average)	0.3%	2.3%	10.6%	9.8%	7.0%
Net real return (ten-year average)	2.2%	3.2%	6.9%	7.8%	7.3%
Operating expenses after deduction of other income					
Expenses as % of contributions	1.11%	0.92%	0.88%	1.00%	1.02%
Expenses as % of assets	0.07%	0.06%	0.05%	0.06%	0.06%
Number of active fund members	32,305	33,120	32,971	31,682	30,446
Number of pensioners	9,049	8,386	7,929	7,573	7,250
Pensions as % of contributions **	37.0%	29.4%	27.1%	28.1%	28.1%
Staff (full-time equivalent position)	29.3	28.6	27.5	27.1	27.5
Financial position based on actuarial valuation					
Net assets in excess of total liabilities	-10.8%	-7.2%	4.7%	7.9%	6.1%
Net assets in excess of current liabilities	-13.8%	-9.8%	21.8%	31.8%	27.4%
Investment securities					
Listed variable income securities	36.7%	35.1%	51.5%	56.7%	50.8%
Listed fixed income securities	39.4%	39.3%	30.8%	24.8%	31.9%
Unlisted variable income securities	4.9%	5.0%	2.7%	2.0%	1.6%
Unlisted fixed income securities	1.4%	1.8%	1.6%	3.2%	1.2%
Mortgage loans	17.0%	18.6%	13.4%	13.3%	14.5%
Other investments	0.6%	0.2%	0.0%	0.0%	0.0%
Investment securities by currencies					
Securities in Icelandic króna	60.2%	61.5%	67.6%	65.2%	70.0%
Securities in other currencies	39.8%	38.5%	32.4%	34.8%	30.0%
Pension payments **					
Old age pension	63.6%	62.4%	61.3%	60.5%	59.7%
Disability pension	26.1%	26.7%	27.3%	27.4%	27.6%
Spouse's pension	8.5%	8.9%	9.2%	9.7%	10.1%
Children's allowance	1.8%	2.0%	2.2%	2.4%	2.6%
Private pension fund - Securities division					
Net nominal return on investment	9.8%	-11.8%	7.0%	20.5%	16.1%
Net real return on investment	1.0%	-24.2%	1.1%	12.7%	16.1%
Number of active fund members	2,025	2,700	2,843	3,025	4,163
Number of pensioners	518	69	46	27	14
Private pension fund - Deposit division (founded in 2009)					
Net nominal return on investment	11.9%				
Net real return on investment	3.0%				
Number of active fund members	54				
Number of pensioners	10				
Bank deposits	100%				
Securities in Icelandic króna	100%				

* Return is calculated on the basis of FME rules (assets are not valued on daily basis)

** State contribution to equalize disability pension burden is included from 2007

Umsjón: Valgarður Sverrisson, skrifstofustjóri

Ljósmyndir: Jóhannes Long

Hönnun/umbrot/prentun: Oddi, umhverfisvottuð prentsmiðja

LÍFEYRISJÓÐUR VERZLUNARMANNA

Húsi verslunarinnar
Kringlunni 7, 103 Reykjavík
Sími: 580 4000 – Fax: 580 4099
Netfang: skrifstofa@live.is
Heimasíða: www.live.is

